

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
Π.Μ.Σ. ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τίτλος: Η γλωσσική κατάκτηση της σημασίας του *άλλος* στη Νέα
Ελληνική και ο ρόλος του επιτονισμού

Χριστίνα Στεφανίδου

AEM 0862

Επόπτρια καθηγήτρια: Βίνα Τσακάλη

Ηράκλειο, Μάιος 2023

Ευχαριστίες

Για την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας που ολοκληρώνει τον κύκλο των μεταπτυχιακών μου σπουδών συνέβαλαν αρκετοί άνθρωποι τους οποίους δεν θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα της παρούσας διπλωματικής εργασίας και καθηγήτρια μου στο Πανεπιστήμιο Κρήτης Βίνα Τσακάλη. Η καθοδήγηση και οι συμβουλές της σε επιστημονικό επίπεδο αλλά και το πραγματικό ενδιαφέρον σε ανθρώπινο επίπεδο συνέβαλαν στο μέγιστο για την πραγματοποίηση αυτής της εργασίας. Την ευχαριστώ για τις συμβουλές, την παρότρυνση και την πίστη πως θα τα καταφέρω. Ο δρόμος για την τελική μορφή της παρούσας εργασίας συνάντησε ποικίλες δυσκολίες και εμπόδια και η συνεισφορά της στην επίλυσή τους ήταν σημαντική. Χωρίς την δική της πολύτιμη συμβολή και στήριξη η εργασία αυτή δεν θα είχε πραγματοποιηθεί.

Για την προσπάθεια αυτή, νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω το σύνολο των καθηγητών μου στον Τομέα Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης Έλενα Αναγνωστοπούλου, Ιωάννα Κάππα, Μαρία Μπαρούνη, Αλέξη Καλοκαιρινό και Στέργιο Χατζηκυριακίδη που εμπνέουν, παρέχουν γνώση και κίνητρο για την ενασχόληση με αυτή την τόσο ενδιαφέρουσα επιστήμη.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την καθηγήτρια Δέσποινα Οικονόμου, επίκουρη καθηγήτρια του Τομέα Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Ευχαριστώ θερμά για την καθοδήγηση, τον σχεδιασμό του πειραματικού υλικού και όλα τα σχόλια που στάθηκαν καθοριστικά για την υλοποίηση αυτής της εργασίας. Όλες οι συζητήσεις ήταν εποικοδομητικές και πολύτιμες.

Μεγάλο ευχαριστώ οφείλω και στην Μαρίνα Μαστροκώστα, διδακτορική φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Κρήτης για την πολύτιμη βοήθεια στις μαγνητοφωνήσεις και το στήσιμο του πειράματος. Επίσης, θερμές ευχαριστίες και στον Πιτσιλή Γιώργο, διδακτορικό φοιτητή του Πανεπιστημίου Κρήτης, για την βοήθεια στην στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων του πειράματος.

Δεν θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω τους συμμετέχοντες στην πειραματική διαδικασία. Χωρίς την εθελοντική συμμετοχή τους θα ήταν ανέφικτη η πραγματοποίηση της εργασίας. Τους ευχαριστώ όλους και όλες θερμά που ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μου και ειδικότερα τα μικρά παιδιά που με προθυμία και ανιδιοτέλεια θέλησαν να συμμετάσχουν.

Ακόμη μεγάλο ευχαριστώ σε όλες τις συμφοιτήτριες μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα Γλωσσολογίας με ιδιαίτερη αναφορά στις Ελένη και Χαρά που ήταν πάντα εκεί εντός και εκτός πανεπιστημίου.

Τέλος ένα μεγάλο ευχαριστώ τους γονείς και τον αδερφό μου, τις παιδικές μου φίλες και τον άντρα μου. Ευχαριστώ για την απεριόριστη κατανόηση, συμπαράσταση και πίστη σε εμένα όταν εγώ η ίδια δεν πίστευα στον εαυτό μου.

Περιεχόμενα

Περίληψη/ Abstract.....	σελ4
Εισαγωγή.....	σελ.5
<u>A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ</u>	σελ.8
Κεφάλαιο1	
1.1 Σημασιολογική και Συντακτική προσέγγιση	σελ.9
1.2 άλλος και διαφορετικός.....	σελ.13
1.3 Η ερμηνεία του άλλος	σελ.16
1.3.1 Η κατανομή του άλλος.....	σελ.17
1.3.2 Η σημασία του άλλος	σελ. 18
1.3.3 Συναγωγή συμπεράσματος.....	σελ. 23
Κεφάλαιο 2	
2. Αλληλεπίδραση με τον επιτονισμό.....	σελ. 26
Κεφάλαιο 3	
3. Η σημασία μελέτης του άλλος στο πεδίο της γλωσσικής κατάρτησης	σελ. 30
<u>B. ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ</u>	σελ. 32
Κεφάλαιο 4	
4.1 Πειραματικός στόχος	σελ.33
4.2 Η μέθοδος και διαδικασία	σελ. 34
4.3 Συμμετέχοντες και Υλικό	σελ. 40
4.4 Προβλέψεις	σελ. 41
Κεφάλαιο 5	
5.1 Αποτελέσματα και ερμηνεία	σελ. 42
5.2 Περιορισμοί της έρευνας και μελλοντικές κατευθύνσεις	σελ. 48
5.3 Σύνοψη εργασίας	σελ. 48
6.Βιβλιογραφία.....	σελ. 49
Παράρτημα	

Περίληψη

Η παρούσα μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία εξετάζει τις σημασιολογικές και πραγματολογικές προεκτάσεις του γλωσσικού στοιχείου *άλλος* σε παιδιά ηλικίας 5 έως 10 ετών που κατακτούν την ελληνική ως φυσικοί ομιλητές. Το *άλλος* ως τροποποιητής ονοματικής φράσης δίνει πληροφορίες για κάποια λέξη της ίδιας πρότασης και λειτουργεί αναφορικά σε κάποιο πρωταρχικό σημείο αναφοράς. Ο στόχος της έρευνας αυτής είναι να διερευνηθεί ο βαθμός στον οποίο τα παιδιά έχουν κατακτήσει τις συνεπαγωγές που προκύπτουν από το στοιχείο *άλλος*. Επίσης να διαπιστωθεί ο ρόλος που παίζει ο επιτονισμός στη διαδικασία επεξεργασίας και εξαγωγής συμπερασμάτων για προτάσεις που περιέχουν το γλωσσικό στοιχείο *άλλος*.

Abstract

This master's thesis examines the semantic and pragmatic extensions of the language item *alos* 'other' for children aged 5 to 10 who acquire Greek as native speakers. The item *alos* 'other' as a noun phrase modifier gives information about some word of the same sentence and functions referentially to some primary point of reference, antecedent. The aim of this research is to investigate the extent to which children have mastered the implications arising from the element *alos* 'other'. Also, to establish the role that intonation plays in the process of processing and deriving conclusions for sentences containing this linguistic item.

Εισαγωγή

Το φαινόμενο της αναφοράς ως αντικείμενο μελέτης στην γλωσσολογία παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον εφόσον σ' αυτήν φαίνεται να προβάλλονται συντακτικές, σημασιολογικές αλλά και πραγματολογικές προεκτάσεις. Με την αναφορά κωδικοποιούνται γλωσσικά διαφορετικές συνιστώσες σε μια επικοινωνιακή περίσταση. Άλλωστε η γλώσσα και η πραγματικότητα συχνά έχουν σχέση. Οι γλωσσικές στρατηγικές με τις οποίες εκφέρουμε αυτές τις κωδικοποιήσεις στη συνομιλία αποτελούν αντικείμενο έρευνας της Ανάλυσης Συνομιλίας.

Γίνεται εμφανές ότι τα αναφορικά γλωσσικά τεμάχια αποτελούν στοιχεία-κλειδιά στην σχέση ανάμεσα στην γραμματική και το περικείμενο και η λειτουργία τους αποδεικνύει ότι «η γλώσσα δεν είναι ένα αυτόνομο και άταρκες φαινόμενο. Αντίθετα οι διάφορες εκφάνσεις των περικειμένων οργανώνονται σε γραμματικά συστήματα» (Grundy 1995:31)

Η μελέτη της γλωσσολογίας σχετικά με τα φαινόμενα αναφοράς παραμένει αποσπασματική και ένας λόγος είναι, πιθανώς, ότι η αναφορά αποτελεί κατ' εξοχήν τομέα όπου η γλώσσα και η πραγματικότητα συναντιούνται (Weissenborn & Klein 1982:3).

Όπως παραδέχεται και ο Lyons (1995) στο εισαγωγικό του εγχειρίδιο, το να δώσει κάποιος τον ορισμό της γλώσσας δεν είναι τόσο εύκολο όσο ίσως φαίνεται αρχικά. Υπάρχουν τόσοι ορισμοί όσες και οι οπτικές γωνίες απ' τις οποίες κάποιος την προσεγγίζει. Στη δική μας περίπτωση δύο είναι οι τρόποι προσέγγισης του φαινομένου 'γλώσσα' που μας αφορούν. Σε ένα πιο αφηρημένο επίπεδο ενδιαφερόμαστε για τη γλώσσα ως μέσο οργάνωσης της ανθρώπινης εμπειρίας και του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο. Ενδιαφερόμαστε όμως και για τη 'γλωσσική επικοινωνία', δηλαδή τη γλώσσα ως σύστημα επικοινωνίας ανάμεσα στους ανθρώπους.

Εφ' όσον η γλώσσα αποτελεί βασικό μέσο επικοινωνίας και η έννοια της επικοινωνίας συνεπάγεται ότι ένα πομπός στέλνει ένα μήνυμα σ' ένα δέκτη, υπάρχουν δύο τουλάχιστον πρόσωπα στο πλαίσιο μιας επικοινωνιακής κατάστασης, τα οποία εκπληρώνουν διαφορετικούς ρόλους: ένα πρόσωπο που κωδικοποιεί το μήνυμα και ένα που το αποκωδικοποιεί. Οι δυο αυτοί ρόλοι δεν είναι, ωστόσο, ισοδύναμοι. Η πρωτοβουλία ανήκει στον πομπό. Αυτός δομεί το μήνυμα σύμφωνα με την δική του προοπτική. Επομένως, το μήνυμα, πέρα από την συντακτική του δομή και το σημασιολογικό του περιεχόμενο, το οποίο, ενδεχομένως, είναι ανεξάρτητο από τον πομπό, περιέχει και πληροφορίες πραγματολογικής φύσεως, οι οποίες εξαρτώνται απ' αυτόν. Κατ' αυτήν την έννοια η 'κατάσταση' του ομιλητή αντιπροσωπεύει την αφετηρία του μηνύματός του: είναι η γενική προοπτική του ομιλητή που πραγματώνεται μέσω του μηνύματός. Ο ρόλος του δέκτη είναι να ανασυνθέσει την προοπτική του πομπού.

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή προσεγγίζει τα σημασιολογικά και πραγματολογικά δεδομένα των προτάσεων που εμπεριέχουν το γλωσσικό στοιχείο άλλος σε ένα πρώτο θεωρητικό επίπεδο. Παράλληλα, σε δεύτερο πειραματικό επίπεδο, εστιάζει στην διερεύνηση της κατάκτησης του γλωσσικού στοιχείου άλλος από

ελληνόφωνα παιδιά τυπικής ανάπτυξης και ηλικίας από 5 έως 10 ετών με τη συμβολή του επιτονισμού στην απόδοση ερμηνείας του.

Χτίζοντας σε προϋπάρχουσες μελέτες με την εργασία αυτή γίνεται μια προσπάθεια συνέχειας της εξέτασης του φαινομένου που αφορά την κατάκτηση της ερμηνείας για το γλωσσικό τεμάχιο *άλλος* της Ελληνικής και συγκεκριμένα τις αμφισημίες που μπορεί να προκύψουν σε διαφορετικές χρήσεις του. Σε μια πρώτη απόπειρα ορισμού, το *άλλος* θεωρείται αναφορικό στοιχείο μιας και προϋποθέτει την ύπαρξη μιας πρωταρχικής αναφοράς στο περικείμενο και η βασικής του λειτουργία είναι να καταδεικνύει μια σχέση διάκρισης και ετερότητας ανάμεσα στο πρωταρχικό αυτό σημείο αναφοράς και του νέου ορίσματος που εισάγει. Δηλώνει, δηλαδή, ένα πρόσωπο ή πράγμα που διακρίνεται, από κάποιον ή κάτι άλλο. Παράλληλα, όμως, σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα έχει διαπιστωθεί πως είτε υπάρχει αμφισημία στην ερμηνεία του είτε προκύπτει αποκλειστικά η ερμηνεία του *άλλος* ως πρόσθετος - συμπληρωματικός. Προκειμένου να γίνει μια εισαγωγή στην ανάλυση που θα ακολουθήσει είναι χρήσιμο να δοθούν ορισμένα παραδείγματα για εκφώνηματα και ερμηνείες που μπορεί να λάβει το *άλλος*.

Τα παραδείγματα που ακολουθούν είναι μέρος της ανάλυσης για το *άλλος* που προτείνει η Δ. Οικονόμου (2015):

Ας υποτεθεί πως υπάρχει το εξής περικείμενο: Ο Νίκος και η Άννα είναι φοιτητές του τμήματος κινηματογράφου. Ο Νίκος κάποιες φορές δεν κάνει τις εργασίες που τους ανατίθενται ενώ άλλες φορές κάνει και επιπλέον πράγματα. Έτσι, η Άννα λέει στην Μαρία « Χθες, μας ανατέθηκε να παρακολουθήσουμε την ταινία Ψυχώ και...

(1) α. Ο Νίκος είδε άλλη ταινία.

Σε αυτή την περίπτωση, θεωρείται πως η ερμηνεία που λαμβάνει η Μαρία στο ερώτημα αν ο Νίκος παρακολούθησε την ταινία Ψυχώ η απάντηση θα ήταν πως όχι δεν την έχει δει και είδε κάποια διαφορετική ταινία. Αυτή είναι η ερμηνεία ετερότητας κ που λαμβάνει το *άλλος*. (non- identity)

Ας εξετάσουμε με το ίδιο περικείμενο το παρακάτω εκφώνημα:

(1) β. Ο Νίκος δεν είδε άλλη ταινία.

Για αυτό το εκφώνημα θεωρείται πως η Μαρία κάνοντας την επεξεργασία πως κάποιες φορές ο Νίκος επιδεικνύει περισσότερο ζήλο στις εργασίες θα εξάγει το συμπέρασμα πως αυτή τη φορά ο Νίκος έκανε μόνο τα απαραίτητα και είδε την ταινία Ψυχώ και όχι κάποια επιπλέον. Εδώ το *άλλος* λαμβάνει την προσθετική ερμηνεία. (additive)

Ας εξετάσουμε και το εκφώνημα με ερώτημα κλειστού τύπου στηριζόμενοι στο ίδιο περικείμενο.

(1) γ. Ο Νίκος είδε άλλη ταινία;

Για αυτό το εκφώνημα η ερμηνεία δεν φαίνεται να είναι ξεκάθαρη. Είναι δυνατή και η απάντηση να ερμηνεύοντας το *άλλη* ως προσθετικό και άρα να είδε κάποια επιπλέον ταινία. Εξίσου αποδεκτή, ωστόσο, μπορεί να είναι και η απάντηση όχι ερμηνεύοντας το *άλλη* ως στοιχείο που πυροδοτεί ετερότητα και άρα το συμπέρασμα που συνάγεται να είναι πως ο Νίκος να είδε μόνο το Ψυχώ.

Ο στόχος για την παρούσα διπλωματική εργασία είναι εκτός των άλλων να διερευνηθεί και το πως φτάνουμε στη συναγωγή του συμπεράσματος κάθε φορά σε εκφωνήματα παρόμοια με όσα προηγήθηκαν. Για τον λόγο αυτό, θα υποστηριχθεί στο θεωρητικό μέρος η ανάλυση που προτείνει η Οικονόμου (2015) πως η συναγωγή του συμπεράσματος αποτελεί υπονόημα που παράγεται μέσω της παρουσίας εστιασμένων εναλλακτικών στο συνομιλιακό πλαίσιο. Επιπλέον, θα μελετηθεί και αυτό θα αποτελέσει και στόχο της πειραματικής διαδικασίας πως ο επιτονισμός παίζει σημαντικό ρόλο στην εξαγωγή της ερμηνείας για το *άλλος* στο περιβάλλον ερωτήσεων κλειστού τύπου όπως το (1)γ και σε ποιο βαθμό διευκολύνει την πρόκριση μόνο μιας ερμηνείας κάθε φορά επιλύοντας την φαινομενική αμφισημία.

Επομένως, η δομή της παρούσας εργασίας θα διαρθρωθεί σε ένα πρώτο θεωρητικό μέρος και στη συνέχεια θα ακολουθήσει το πειραματικό. Ειδικότερα, το θεωρητικό κομμάτι θα περιλαμβάνει μια συντακτική και σημασιολογική ανάλυση για το *άλλος*. Έπειτα, θα εξεταστεί η συναγωγή συμπεράσματος και ο ρόλος της εστίασης μέσω του επιτονισμού. Επιπλέον θα αναλυθεί η σημασία της μελέτης από την σκοπιά της γλωσσικής κατάκτησης για φαινόμενα που άπτονται της σημασιολογίας. Ακολούθως, στο δεύτερο μέρος θα δοθεί αναλυτική περιγραφή του πειραματικού σχεδιασμού και της στοχοθεσίας ενώ θα παρατεθούν τα αποτελέσματα που προέκυψαν και η ερμηνεία τους. Ολοκληρώνοντας, η εργασία περιλαμβάνει μια σύντομη σύνοψη με συμπεράσματα αλλά και ερωτήματα για μελλοντική έρευνα.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1. Σημασιολογική και συντακτική προσέγγιση

Η παρούσα μελέτη στοχεύει στην μελέτη των σημασιολογικών και πραγματολογικών προεκτάσεων της αντωνυμίας *άλλος* στα Νέα Ελληνικά. Με το στοιχείο *άλλος* /alos/ στα Νέα Ελληνικά αποδίδεται η διάκριση / η ποιότητα του να μη είσαι όμοιος, όπως συμβαίνει και σε άλλες γλώσσες με αντίστοιχα γλωσσικά τεμάχια.

Κάθε ονοματική ή ρηματική φράση μπορεί να τροποποιηθεί σημασιολογικά με την προσθήκη ενός γνωρίσματος. Η προσθήκη αυτή συνεπάγεται στένεμα της σημασίας της φράσης, αφού οι τροποποιητές είναι προσδιοριστές, δηλαδή συστατικά που περιορίζουν το σημασιακό πεδίο μιας ονοματικής ή ρηματικής φράσης. Συνεπώς, ο τροποποιητής είναι σημασιακός περιοριστής. Το *άλλος* εντάσσεται διαγλωσσικά στα αναφορικά στοιχεία που η λειτουργία τους είναι να εκφράζουν, κωδικοποιούν την διάκριση ως τροποποιητές της ονοματικής φράσης. Σε αυτή την κατηγορία εμπίπτουν τα *other, else, another* των Αγγλικών, το *autre* των Γαλλικών, *otro* των Ισπανικών, *altro* στα Ιταλικά, *anders* στα Γερμανικά. Όλα αυτά τα στοιχεία εντάσσονται σε μια κατηγορία που θα μπορούσαμε να αναφερόμαστε σε αυτά ως *altro- items*. Όπως συμβαίνει συχνά, παρά τις επιμέρους ομοιότητες τους τα γλωσσικά αυτά στοιχεία παρουσιάζουν και σημαντικές διαφορές μεταξύ των διαφορετικών γλωσσών.

Με βάση τις μελέτες που έχουν προηγηθεί για τα στοιχεία που εκφράζουν ετερότητα (*altro- items*) (Heim et. al. 1991, Culicover & Jackendoff 1995, Kamp 2001, Thomas 2011, Barros 2011, βλέπε και Lechner 2010 για Ν.Ε) το *άλλος* θα αναλυθεί στην παρούσα εργασία ως αναφορικό στοιχείο που απαιτεί ένα πρωταρχικό σημείο αναφοράς και η κύρια λειτουργία του είναι να εκφράζει μια σχέση ετερότητας με το ηγούμενο στοιχείο και το νέο όρισμα που εισάγει. Έχει υποστηριχθεί διαγλωσσικά πως τα αντίστοιχα γλωσσικά τεμάχια λειτουργούν και ως συγκριτικά επίθετα τα οποία συμπληρώνονται από συγκριτικές προτάσεις οι οποίες μπορεί να είναι εν μέρη ή πλήρως απομακρυσμένες (Charnavel 2015). Το *άλλος* ως επίθετο και συμφωνεί με το ουσιαστικό που τροποποιεί σε γένος, αριθμό και πτώση.

Η ανάλυση για το *άλλος*, όπως προκύπτει από την βιβλιογραφία για αντίστοιχα γλωσσικά στοιχεία σε άλλες γλώσσες (Thomas 2011, Barros 2011 για το *other*, Hirsch 2015 για το *but*, Lechner 2010 για το ελληνικό *άλλος*), διαφέρει ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο εμφανίζεται. Η παρούσα εργασία εστιάζει στα περιβάλλοντα εκείνα που το *άλλος* αποκτά αμφίσημη ερμηνεία *άλλος= διαφορετικός και άλλος= επιπρόσθετος*¹.

Ξεκινώντας, χρειάζεται να εισαχθεί ένα παράδειγμα. Ας υποθεθεί πως υπάρχει ένα σύνολο φοιτητών που αποτελείται από τους Άννα, Νίκο, Βασίλη και Χριστίνα. Το περικείμενο είναι το ακόλουθο:

Κάποιος καθηγητής θέλει να μάθει πότε κλείνει το πανεπιστήμιο για τις καλοκαιρινές διακοπές. Ξαφνικά συναντά τον Νίκο (έναν από τους φοιτητές στο σύνολο που

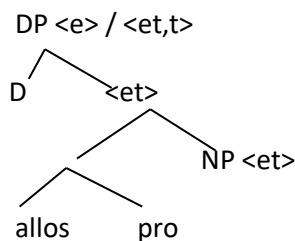
¹ Να σημειωθεί πως οι όροι *διαφορετικός* και *επιπλέον* χρησιμοποιούνται ενδεικτικά με σκοπό να περιγραφεί εν συντομία οι διαισθήσεις που έχουν οι ομιλητές της ελληνικής για τις διαφορετικές ερμηνείες του *άλλος*.

προηγήθηκε) και θέλει να τον ρωτήσει. Συνειδητοποιεί, όμως, πως ο Νίκος είναι πρωτοετής κι ίσως να μην γνωρίζει επομένως μονολογεί από μέσα του:

(2) Θα ρωτήσω κάποιον άλλο φοιτητή.

Σε αυτή την περίπτωση ο καθηγητής λέει ότι: θα ρωτήσει ένα μέλος του συνόλου των φοιτητών που δεν είναι ο Νίκος. Η κύρια λειτουργία του *άλλος* φαίνεται να είναι η αφαίρεση μιας οντότητας (της προηγούμενης) από το σύνολο όλων των οντοτήτων που έχουν την ιδιότητα που κωδικοποιείται από το κατηγορήμα. Υπό αυτή την έννοια, το *άλλος* είναι μια φράση που ξεχωρίζει και μοιράζεται κοινές ιδιότητες με αντίστοιχα τεμάχια όπως το *εκτός από* και το *αλλά*. Το *άλλος* επιβάλλει περιορισμό στον τρόπο που το όρισμα του κατηγορήματος μπορεί να ερμηνευτεί. Επομένως, μπορούμε να πούμε ότι το *άλλος* είναι ένας τροποποιητής ονοματικής φράσης του οποίου η κύρια λειτουργία είναι η αφαίρεση από το σύνολο (βλ. Thomas 2011, Barros 2011 για παρόμοια ανάλυση στο *other* στα αγγλικά και Hirsch 2015 για παρόμοια ανάλυση του *but*). Το *άλλος* παίρνει ένα όρισμα ονοματικής φράσης και επιβάλλει μια σχέση διαφοροποίησης- διάκρισης μεταξύ αυτού του ορίσματος και του ορίσματος πρωταρχικής αναφοράς στο περικείμενο. Είναι σημαντικό δηλαδή πως η πρωταρχική αναφορά προϋποτίθεται από ένα προηγούμενο εκφώνημα και βρίσκεται εντός της ονοματικής φράσης. Με όρους τυπικής λογικής η σημασία και οι ιδιότητες του *άλλος* μπορούν να απεικονιστούν ως εξής:

$[[alos]] = \lambda x e . \lambda P : P(x) . \lambda y . P(y) \wedge y \neq x$

Συντακτικά, το *άλλος* τροποποιεί την ονοματική φράση, επομένως προβλέπεται ότι η πρωταρχική αναφορά πρέπει να βρίσκεται στο σύνολο που εκφράζεται με την ονοματική φράση. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως απαγόρευση ενάντια στην κενή διαφοροποίηση (παρόμοια με αυτό που προτείνεται για το *but* στο Hirsch 2015). Ας υποθέσουμε ότι αντί από το παραπάνω πλαίσιο, έχουμε το ακόλουθο πλαίσιο:

Κάποιος καθηγητής θέλει να μάθει πότε κλείνει το πανεπιστήμιο για τις καλοκαιρινές διακοπές. Ξαφνικά, συναντά τον Ιάσονα (έναν καθηγητή) και θέλει να τον ρωτήσει. Συνειδητοποιεί, όμως, πως ο Ιάσωνας βιάζεται και μονολογεί:

(3) # Θα ρωτήσω κάποιον άλλο φοιτητή.

Τι σημαίνει αυτό; Ας υποθεθεί ότι ο Ιάσωνας είναι καθηγητής και όχι φοιτητής. Τότε, η πρόταση το λέει πως θα ρωτήσει έναν μαθητή που δεν είναι ο Ιάσωνας. Αλλά όλοι οι μαθητές είναι διαφορετικοί από τον Ιάσωνα. Σε αυτήν την περίπτωση, η διαφοροποίηση είναι κενή γιατί το προηγούμενο όρισμα δεν ανήκει στο σύνολο των μαθητών. Επομένως, είναι υποχρεωτικό για τον προηγούμενο σημείο αναφοράς να

είναι μέλος μιας αδερφής ονοματικής φράσης στο συντακτικό δέντροδιάγραμμα με την ονοματική φράση του άλλος.

Ένα ερώτημα που μπορεί να τεθεί είναι εάν η πρωταρχική αναφορά πρέπει να είναι μέλος του συνόλου που κωδικοποιεί ολόκληρη η ονοματική φράση. Για παράδειγμα, στην ΟΦ στο (4) περιγράφεται το σύνολο των πραγμάτων που είναι καπέλα και είναι από την Ισπανία. Η πρόταση στο (4) μπορεί να ερμηνευτεί με δύο τρόπους. Ο ένας τρόπος είναι κάτω από μια τέτοια ανάγνωση, το ηγούμενο στοιχείο είναι ένα καπέλο από την Ισπανία ενώ στη δεύτερη ανάγνωση το ηγούμενο στοιχείο είναι ένα καπέλο που δεν είναι από την Ισπανία. Το πλαίσιο (α) διευκολύνει την πρώτη ανάγνωση ενώ το πλαίσιο (β) διευκολύνει τη δεύτερη. Παρατηρούμε ότι για να πάρουμε τη δεύτερη ανάγνωση είναι απαραίτητο να υπάρχει μια μεγάλη παύση μεταξύ του ουσιαστικού «καπέλο» και της προσδιοριστικής φράσης «από την Ισπανία» και με έμφαση στην προσδιοριστική φράση.

(4) Περικείμενο

α. Η Μαρία είχε ένα όμορφο καπέλο από την Ισπανία αλλά το έχασε...

β. Η Άννα πρόσφερε στην Μαρία ένα όμορφο καπέλο από την Ελλάδα. Ωστόσο, η Μαρία δεν ικανοποιείται με ελληνικά καπέλα..

→ Η Μαρία θέλει ένα άλλο καπέλο από την Ισπανία.

Σύμφωνα με την Οικονόμου (2015) αυτή η διαφορά οφείλεται στον διαφορετικό χαρακτήρα που μπορεί να έχει ένας τροποποιητής ΟΦ. Οι τροποποιητές ονοματικής φράσης έχουν χαρακτηριστεί είτε ως περιοριστικοί είτε ως μη περιοριστικοί τροποποιητές (βλ. Heim & Kratzer's (1998)). Επομένως η Οικονόμου υποθέτει πως η δεύτερη ερμηνεία όπου το προηγούμενο δεν προϋποτίθεται ότι είναι καπέλο από την Ισπανία αλλά απλώς ένα καπέλο είναι επειδή ο τροποποιητής φράσης είναι ένας μη περιοριστικός/θετικός τροποποιητής.

Η σύνταξη και η σημασιολογία των μη περιοριστικών τροποποιητών είναι ακόμα αμφιλεγόμενη (βλ. Leffel 2014 για μια πρόσφατη επισκόπηση) αλλά για τους σκοπούς της εργασίας αρκεί να τους αντιμετωπίσουμε σύμφωνα με τις γραμμές που προτείνονται στους Heim & Kratzer (1998): «οι τροποποιητές δεν συντάσσονται καθόλου νοηματικά με τις φράσεις που τροποποιούν». Αυτό μπορεί να εξηγήσει γιατί και οι δύο ερμηνείες είναι δυνατές στο (4) παρά το γεγονός ότι το άλλος συνδέεται υψηλότερα από τους τροποποιητές, όπως φαίνεται από την αντιγραμματικότητα του (5β) που δείχνει ότι οι Επιθετικές Φράσεις πρέπει να ακολουθούν άλλος.

(5) α. Ο Νίκος είδε κάποια/ μια/ την άλλη ρομαντική ταινία.

#β. Ο Νίκος είδε κάποια/ μια/ την ρομαντική άλλη ταινία.

Τέλος, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι, σύμφωνα με αυτήν την ανάλυση, το άλλος αντιμετωπίζεται ως τροποποιητής ονοματικής φράσης, όχι ως ένας

προσδιοριστής από μόνο του. Απόδειξη αυτού είναι το γεγονός ότι το *άλλος* μπορεί να προηγείται από κάθε λογής προσδιοριστές ή αριθμητικά².

- (6) α. Ο Νίκος είδε κάποια / μια άλλη ταινία.
β. Ο Νίκος είδε κάθε άλλη ταινία.
γ. Ο Νίκος δεν είδε καμία άλλη ταινία.
δ. Ο Νίκος είδε την άλλη ταινία.
ε. Ο Νίκος είδε όλες τις άλλες ταινίες.
στ. Ο Νίκος είδε τρεις άλλες ταινίες.

Ας σημειωθεί, ωστόσο, ότι το *άλλος* (σε αντίθεση με το αγγλικό *other*) μπορεί να εμφανιστεί χωρίς κανένα προσδιοριστή να προηγείται αυτού. Η ερμηνεία του κενό-άλλος-ΟΦ είναι ισοδύναμη με ένα αόριστο άλλος-ΟΦ.

(7) Ο Νίκος είδε άλλη (ταινία).

Βέβαια η νομιμοποίηση ενός κενού *άλλος* δεν αποτελεί αποκλειστική ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου γλωσσικού στοιχείου μιας και για τη Νέα Ελληνική αυτό είναι αποδεκτό σε αρκετές περιπτώσεις.

Παραμένει ένα ανοιχτό ερώτημα εάν πρέπει να υποθέσουμε έναν κρυφό υπαρξιακό ποσοδείκτη. Για τους σκοπούς αυτής της εργασίας, υποθέτουμε ότι όταν το *άλλος* βρίσκεται σε ενικό και δεν προηγείται κάτι αυτού, υπάρχει μια κρυφή αοριστία.

Συνεχίζοντας τη συζήτηση για τις συντακτικές και τις σημασιολογικές ιδιότητες του *άλλος* να επισημανθούν μερικά πράγματα σχετικά με το εσωτερικό όρισμα του *άλλος*, το οποίο αναπαρίσταται ως *pro*. Έχει επισημανθεί ότι τα *altro-items* έχουν αναφορικές ιδιότητες (Heim, et.al. 1991, Culicover & Jackendoff 1995, Kamp 2001, Thomas 2011, Lechner 2010 για ελληνικά και γερμανικά, Vicente 2009 για Ισπανικά, Tovena & Van Peteghem 2003 για γαλλικά). Δηλαδή μπορούν να αναλυθούν σαν να περιλαμβάνουν μια κρυφή αντωνυμία³. Αυτή η αντωνυμία σύμφωνα με την Οικονόμου (2015) μπορεί να επιλυθεί με όλους τους δυνατούς τρόπους που μια αντωνυμία μπορεί να επιλυθεί ως συναναφορική, δεσμευμένη ή ε-τύπου αντωνυμία.

A. Ευρεία/ Στενή εμβέλεια.

² Αυτή η δήλωση είναι ανακριβής. Είναι πραγματικά πιθανό το *άλλος* να προηγείται των αριθμητικών, αλλά σε αυτήν την περίπτωση, είναι διαφορετικό *άλλος*, το οποίο δεν θα μπορέσουμε να εξετάσουμε σε αυτήν την εργασία (βλ. Lechner 2010, 2012 για κάποια ανάλυση σχετικά με αυτή τη χρήση του *alios* και επίσης Thomas (2011) για το πρόσθετο *Another* στα αγγλικά).

³ Ως παράπλευρη παρατήρηση, παρόμοια με ό,τι έχει παρατηρηθεί για το «else» από τους Culicover & Jackendoff, δεν δημιουργείται ένα φαινόμενο της Αρχής Γ, καθώς η κρυφή αντωνυμία είναι βαθιά ενσωματωμένη στην ΠροσδΦ:

→Κανείς άλλος δεν πιστεύει ο Σαμαράς θα επανεκλεγεί. (μόνο ο ίδιος ο Σαμαράς)
[τροποποιημένο παράδειγμα από C&J, 1995;(19c)]

~ Μόνο ο Σαμαράς πιστεύει ότι θα εκλεγεί ξανά.

(8) Η Άννα εύχεται η επιτροπή να δώσει το βραβείο σε κάποιον άλλο γλωσσολόγο. Κι η Μαρία επίσης.

Ευρεία εμβέλεια : Η Μαρία δεν θέλει ούτε η ίδια το βραβείο.

Στενή εμβέλεια: Η Μαρία μισεί την Άννα και δεν θέλει να δοθεί το βραβείο σε αυτή.

B. ε-τύπου αντωνυμία

Η αντωνυμία στο (9) μπορεί να ερμηνευτεί μόνο ως e-type, καθώς ποικίλλει για κάθε ασθενή, αλλά δεν μπορεί να είναι δεσμευμένη. Όπως θα δούμε αργότερα, αυτό αποδεικνύεται σημαντικό για τον τρόπο που ερμηνεύουμε τις προτάσεις που περιέχουν το *άλλος*.

(9) Κάθε ασθενής που εξετάστηκε από τον οικογενειακό γιατρό θα πρέπει να εξεταστεί και από κάποιον άλλο γιατρό.

Τέλος, αν και στα περισσότερα περιβάλλοντα το εσωτερικό όρισμα του *άλλος* επιλύεται αναφορικά, υπάρχουν επίσης περιβάλλοντα όπου μπορεί να εκφραστεί ανοιχτά με μια Προσδιοριστική Φράση «από».

(10) Ο Νίκος είδε άλλη ταινία από αυτή που του πρότεινα.

Σε αυτή την περίπτωση μπορούμε είτε να υποθέσουμε ότι δεν υπάρχει κρυφή αντωνυμία και ότι το *άλλος* συνδυάζεται άμεσα με την ΠροσδΦ ή ότι υπάρχει στην πραγματικότητα μια κρυφή αντωνυμία που μοιάζει με κλιτικό διπλασιασμό. Σε κάθε περίπτωση, σε αυτή την εργασία θα συναντήσουμε κυρίως παραδείγματα όπου το *άλλος* παίρνει μια αντωνυμία ως εσωτερικό όρισμα.

1.2 Άλλος και Διαφορετικός

Όπως αναφέρθηκε ήδη στην εισαγωγή, τα *altro-items* σε πολλές περιπτώσεις μελετώνται παράλληλα με τα στοιχεία διαφοροποίησης καθώς τα δύο φαίνονται άλλοτε να είναι εναλλάξιμα και άλλοτε να βρίσκονται σε συμπληρωματική κατανομή. Για ορισμένα *altro-items* όπως, *anders* στα γερμανικά, *autre* στα γαλλικά, έχει αποδειχθεί ότι μοιράζονται αρκετές κοινές ιδιότητες με τα στοιχεία διαφοροποίησης (Lechner 2010 για γερμανικά, Charnavel 2015 για γαλλικά). Σε αυτή την ενότητα θα ακολουθηθεί η προσέγγιση της Οικονόμου (2015) με σκοπό να αναδειχθεί ότι το *άλλος* διαφέρει δραστικά από το *διαφορετικός* στη Νέα Ελληνική ως προς τη σημασία και τις λειτουργίες του.

Οι περισσότερες μελέτες (Heim 1985, Moltmann 1992, Beck 2000, Alrenga 2006, Charnavel 2015) για στοιχεία όπως το *διαφορετικός* υποδηλώνουν ότι είναι ένα

συγκριτικό επίθετο που παίρνει δύο ορίσματα, δηλαδή, μπορούμε να αντιμετωπίσουμε το *διαφορετικός* ως κατηγορημα δύο θέσεων:

$$(11) \llbracket \text{διαφορετικός} \rrbracket = \lambda x. \lambda y. \text{διαφορετικός}(x,y)$$

Ωστόσο, όταν πρόκειται για περαιτέρω ανάλυση της έννοιας του *διαφορετικός* φαίνεται να υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των ερευνητών. Για τους σκοπούς της εργασίας αυτής, η κρίσιμη διάκριση είναι μεταξύ διάκρισης- ετερότητας και διαφοροποίησης. Η σημασιολογία ετερότητας μπορεί να περιγραφεί όπως στο (12) (Alrenga 2006) ενώ η σημασιολογία διαφοροποίησης όπως στο (13) (Charnavel 2015, που αποδίδεται σε Alrenga 2007):

α) σημασιολογία ετερότητας : x διακρίνεται από το y

$$(12) \llbracket \text{διαφορετικός} \rrbracket = \lambda x. \lambda y. x \neq y$$

β) σημασιολογία διαφοροποίησης: x και y διαφέρουν σε ό,τι αφορά ένα σύνολο από ιδιότητες P που σχετίζονται με το περιεχόμενο.

$$(13) \llbracket \text{διαφορετικός} \rrbracket = \lambda x. \lambda y. \exists P \in C, P(x) = 1 \text{ and } P(y) = 0$$

Ας υποθέσουμε ότι η σημασιολογία ετερότητας για γλωσσικά στοιχεία όπως το *different* για τα Αγγλικά και το *διαφορετικός* για τα Ελληνικά θα πρέπει να είναι παρόμοια με το *άλλος* του οποίου η κύρια λειτουργία είναι να δημιουργήσει μια σχέση ετερότητας (παρόλα αυτά θα υπήρχε μια συντακτική διαφορά, δεδομένου ότι το *άλλος* είναι ένας τροποποιητής ΟΦ και το *διαφορετικός* ένα κατηγορημα με αυτή τη διάκριση θα έχουν την ίδια λειτουργία). Επιπλέον, θα ήταν ενδιαφέρον να ελέγξουμε αν το *άλλος* μπορεί να λάβει μια ερμηνεία διαφοροποίησης εκτός από την ετερότητα. Τα στοιχεία που παρέχονται σε αυτή την ενότητα και σύμφωνα με την σχετική ανάλυση της Οικονόμου (2015) δείχνουν ότι:

i. Το *άλλος* δημιουργεί καθαρά μια σχέση ετερότητας μεταξύ του ορίσματος της αδερφής του ΟΦ και της πρωταρχικής αναφοράς.

ii. Το *διαφορετικός* είναι κατηγορημα που εκφράζει μια σχέση διαφοροποίησης μεταξύ δύο ατόμων.

Η Οικονόμου (2015) παραθέτει τα εξής επιχειρήματα που δείχνουν ότι το *διαφορετικός*, σε αντίθεση με τον *άλλος*, κωδικοποιεί περισσότερα από απλή διαφοροποίηση:

A) Το *διαφορετικός* δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ένα πλαίσιο όπου δύο διακριτές οντότητες έχουν ακριβώς τις ίδιες ιδιότητες ενώ το *άλλος* μπορεί:

Περιεχόμενο: Ο Γιάννης θέλει να ζωγραφίσει. Η μητέρα του έδωσε ένα χαρτί από το σωρό χαρτιών εκτύπωσης που έχει πάνω στο γραφείο. Κάθε φύλλο χαρτιού της

συσκευασίας είναι ακριβώς το ίδιο . Τότε ο Γιάννης πετάει το χαρτί μακριά και βαριέται να σηκωθεί και να το σηκώσει. Μετά λέει:

(14) α. Δώσε μου ένα άλλο χαρτί.

β. # Δώσε μου ένα διαφορετικό χαρτί.

Σε αυτό το πλαίσιο το (14β) κρίνεται ως άστοχο από τους φυσικούς ομιλητές. Αντίθετα, το *άλλος* λειτουργεί σε αυτό το περιβάλλον υποδηλώνοντας ότι χρειάζεται μόνο μια εναλλακτική οντότητα ως ένα προηγούμενη αναφορά που δεν χρειάζεται να διαφέρει με το όρισμα της ΟΦ.

Β) Το *διαφορετικός* μπορεί να λάβει τροποποιητές βαθμού ενώ το *άλλος* όχι (πρβλ. Lechner για το γερμανικό *anders*):

(15) Σήμερα είδα μια λίγο/ πολύ/ εντελώς διαφορετική /*άλλη ταινία.

Γ) Το *διαφορετικός* έχει χρήση ως κατηγορήμα που στερείται το *άλλος*. Αυτό υποδηλώνει ότι το *άλλος* μπορεί πράγματι να πάρει μόνο μια ΟΦ ως όρισμα του και δεν είναι κατηγορήμα από μόνο του.

(16) α. Ένα παιδί είναι διαφορετικό.

#β. Ένα παιδί είναι άλλο.

Τέλος, σε περιβάλλοντα όπου το *άλλος* και το *διαφορετικός* είναι σε συμπληρωματική κατανομή, διαφέρει ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να ερμηνευτούν παρόμοια με ό,τι έχει παρατηρηθεί για τα *altro- items* έναντι των διαφορετικών στοιχείων στη βιβλιογραφία:

Α) Ανάγνωση εξαρτώμενη από την ΟΦ είναι διαθέσιμη μόνο με το *διαφορετικός* αλλά όχι με το *άλλος* (Beck 2000, Lechner 2012). Η εξαρτώμενη από ΟΦ ανάγνωση ορίζεται στη βιβλιογραφία για το *different* ως η ένδειξη που λαμβάνεται όταν τα ορίσματα σύγκρισης εξαρτώνται από μια πληθυντική ΟΦ. Για παράδειγμα, στο (17α) παρακάτω η πρόταση μπορεί να έχει μια ερμηνεία στην οποία ο Νίκος είδε μια ταινία x και ο Πέτρος μια ταινία y.

(17) α. Ο Νίκος και ο Πέτρος είδαν διαφορετική / διαφορετικές ταινία/ταινίες.

β. Ο Νίκος και ο Πέτρος είδαν άλλη/ άλλες ταινία / ταινίες.

Το (17β) μπορεί να έχει μόνο την ερμηνεία ότι ο Πέτρος και ο Νίκος είδαν μία ή περισσότερες (αν είναι πληθυντικός) ταινίες που διαφέρουν από μια εξέχουσα ταινία στη συζήτηση. Η έλλειψη μιας ΟΦ-ανάγνωσης με το *άλλος* μπορεί να εξηγηθεί δεδομένης της σημασιολογίας για το *άλλος* σε αυτήν την πρόταση η κρυφή αντωνυμία του *άλλος* μπορεί να επιλυθεί μόνο με αναφορά σε μια ταινία στο περιεχόμενο (για τη

διαθεσιμότητα αυτής της ανάγνωσης με το *διαφορετικός* βλ. Heim (1985), Beck (2000), Charnavel (2015)).

B) Ανάγνωση αναφορικής δέσμευσης: είναι η ανάγνωση κάτω από την οποία γίνεται η ερμηνεία του ορίσματος του *άλλος* να ποικίλλει και δεσμεύεται από τον ποσοτικό δείκτη. Αυτή η ανάγνωση είναι διαθέσιμη τόσο για το *διαφορετικός* όσο και για το *άλλος* (Lechner 2010, Charnavel 2015). Η διαθεσιμότητα αυτής της ανάγνωσης προκύπτει λόγω του διανεμητικού χαρακτήρα αυτού του καθολικού ποσοδείκτη και από το γεγονός ότι η κρυφή αντωνυμία μπορεί να ερμηνευθεί ως αντωνυμία e-type (βλ. Beck 2000, Lechner 2012, Charnavel 2015).

(18) α. Κάθε παιδί είδε άλλη ταινία.

β. Κάθε παιδί είδε διαφορετική ταινία.

Συνοψίζοντας, χρησιμοποιώντας την ανάλυση της Οικονόμου (2015) έγινε φανερό ότι το *άλλος* διαφέρει ως προς τη συντακτική του κατανομή και τη σημασία του από το *διαφορετικός*. Το *άλλος* είναι ένας τροποποιητής ΟΦ, ενώ το *διαφορετικός* είναι ένα κατηγορηματικό δύο θέσεων που κωδικοποιεί μια σχέση μη ομοιότητας μεταξύ των δύο ορισμάτων του. Από την άλλη πλευρά, το *άλλος* εκφράζει μια σχέση ετερότητας-διάκρισης μεταξύ του ορίσματος του στην ΟΦ του και του πρωταρχικού σημείου αναφοράς.

Μετά από αυτή την προσπάθεια για σύγκριση και διαχωρισμό των ιδιοτήτων του *άλλος* και του *διαφορετικός*, μπορούμε τώρα να στραφούμε στη συναγωγή συμπεράσματος που πυροδοτεί το *άλλος* σχετικά με την ηγούμενη αναφορά. Εν συντομία, αυτά τα συμπεράσματα δεν μπορεί να αντιμετωπιστούν ως μέρος της σημασίας του *άλλος*. Αντίθετα, είναι υπονοήματα που πυροδοτούνται από τους κάποιους συγκεκριμένους μηχανισμούς.

1.3 Ερμηνεία του *άλλος*

Για την ερμηνεία του *άλλος* καθοριστικό αποδεικνύεται το περιβάλλον στο οποίο εμφανίζεται όπως υποστηρίζει η Οικονόμου (2015) για τα ελληνικά αλλά και μελέτες για τα αντίστοιχα στοιχεία σε άλλες γλώσσες. Ξεκινώντας την παρούσα προσέγγιση να επισημανθεί πως για την συγκεκριμένη εργασία θα εστιάσουμε στην αμφισημία που παρουσιάζει η ερμηνεία του *άλλος*. Είναι δυνατό το *άλλος* να επιδέχεται είτε την ερμηνεία ετερότητας είτε την προσθετική ερμηνεία. Για να γίνει σαφής αυτή η δυνατότητα στην ερμηνεία παρατίθεται ένα παράδειγμα παρμένο από την ανάλυση της Οικονόμου (2015) με ερώτηση κλειστού τύπου (yes/ no question) όπου εμφανίζεται μια τέτοια αμφισημία.

(19) Ο Νίκος είδε άλλη ταινία;

Η ερώτηση αυτή επιδέχεται δύο ερμηνείες

α) υπάρχει το ερώτημα αν ο Νίκος είδε διαφορετική ταινία από αυτή που αποτελεί την προεξέχουσα στο περικείμενο. (ερμηνεία ετερότητας)

β) είναι γνωστό πως ο Νίκος έχει δει μια χ ταινία και το ερώτημα είναι αν ο Νίκος είδε και επιπλέον ταινία από την χ ταινία. (προσθετική ερμηνεία)

Η διττή ερμηνεία του παραδείγματος (19) φαίνεται να σχετίζεται σημαντικά, όπως υποστηρίζει η Οικονόμου, με τον διαφορετικό σε κάθε περίπτωση επιτονισμό.

1.3.1 Η κατανομή του Άλλος

Σε περιβάλλον όπως το παράδειγμα (19) με ερώτηση κλειστού τύπου η ερμηνεία του άλλος είναι δυνατό να παρουσιάζει αμφισημία και να προκρίνεται είτε η ερμηνεία ετερότητας είτε η προσθετική. Η Οικονόμου διαπίστωσε πως στα εξής περιβάλλοντα το άλλος προκρίνει μόνο την προσθετική του ερμηνεία:

I) Σε περιβάλλοντα όπου η ελληνική επιτρέπει Αρνητικούς Δείκτες (NPI's license)

i) αρνητικές προτάσεις ii) polar ερωτήσεις iii) υποθετικές προτάσεις iv) προτάσεις με το πριν v) συγκριτικές προτάσεις vi) προτάσεις με το χωρίς vii) συμπληρώματα προτάσεων fail verbs κ.α.

(20) Ο Νίκος δεν είδε άλλη ταινία.

II) Όταν συνδυάζεται με το προσθετικό και/κι

(21) Ο Νίκος είδε κι άλλη ταινία .

III) Όταν ακολουθείται από κάποιο αριθμητικό.

(22) Ο Νίκος είδε άλλη μία ταινία.

Σε περιβάλλοντα που δεν εμπεριέχεται κάποιος αρνητικός δείκτης, ως default ερμηνεία του άλλος προκρίνεται αυτή της ετερότητας.

(23) Ο Νίκος είδε άλλη ταινία.

Σε αυτό το παράδειγμα η μόνη πιθανή ερμηνεία είναι ότι ο Νίκος είδε διαφορετική ταινία από κάποια που υπονοείται στο περικείμενο.

Ο παρακάτω πίνακας συμπυκνώνει όσα αναφέρθηκαν σχετικά με τις ερμηνείες που μπορεί να λάβει το άλλος αναλόγως την κατανομή του.

Πίνακας 1

άλλος	Καταφατικό περιβάλλον	Αρνητικό περιβάλλον.
-	διαφορετική ερμηνεία	προσθετική ερμηνεία
και/κι	προσθετική ερμηνεία	προσθετική ερμηνεία

1.3.2 Η σημασία του άλλος

Επιστρέφοντας σε προηγούμενο παράδειγμα, αυτή τη φορά ως (24) θα γίνει προσπάθεια για μια συγκεντρωτική ανάλυση της σημασίας του άλλος και της συνεισφοράς του στο νόημα της πρότασης που εμπεριέχει αυτόν τον δείκτη. Ας θέσουμε την πρόταση (28) στο εξής περικείμενο και ας εξετάσουμε το νόημα που αντιλαμβάνεται κανείς και είναι το ακόλουθο:

Περικείμενο: Ο Νίκος είναι φοιτητής στο τμήμα κινηματογράφου. Ο καθηγητής έχει αναθέσει στο τμήμα του Νίκου να παρακολουθήσουν την ταινία Ψυχώ.

(24) Ο Νίκος είδε άλλη ταινία

Ερμηνεία :

α. Υπάρχει κάποια προεξέχουσα χ ταινία στο περικείμενο.

β. Υπάρχει μια ταινία ψ διαφορετική από ότι η χ και ο Νίκος είδε την ψ αλλά

γ. Ο Νίκος δεν είδε την ταινία χ .

Συμπέρασμα:

→ Ο Νίκος δεν είδε το Ψυχώ.

Με τη σειρά του ο συλλογισμός αυτός μας οδηγεί στα ακόλουθα συμπεράσματα:

i. Αν δεν υφίσταται κάποια προηγούμενη ταινία χ στο περικείμενο τότε δεν μπορούν να αποδοθούν τιμές αληθείας στην πρόταση. Αυτό συμβαίνει ακόμη κι αν είναι γνωστό στον συνομιλητή η ταινία που είδε ο Νίκος. Αν για παράδειγμα είναι ο δέκτης της πρότασης γνωρίζει πως η ταινία που είδε ο Νίκος είναι ο Τιτανικός ωστόσο στο περικείμενο δεν υπάρχει αυτή η προεξέχουσα ταινία τότε δεν είναι δυνατό να κρίνει αν η πρόταση είναι ψευδής ή αληθής.

ii. Αν ο Νίκος δεν είδε κάποια διαφορετική ταινία από την προεξέχουσα στο περικείμενο χ ταινία τότε η πρόταση είναι οπωσδήποτε λανθασμένη.

iii. Αν ο Νίκος είδε την ταινία ψ όμως είδε επίσης και την ταινία χ , τότε σε πρώτη ανάγνωση η πρόταση μπορεί να θεωρηθεί ως ψευδής όμως με έναν διαφορετικό τρόπο από ότι στη προηγούμενη περίπτωση που δεν θα είχε δει δηλαδή την ταινία ψ . Πιο συγκεκριμένα, αν υπάρχει ένα συνομιλιακό πλαίσιο κατά το οποίο συζητείται μια

ταινία χ είναι απόλυτα εντάξει να εκφωνήσει κάποιος την πρόταση (28) αν γνωρίζει πως ο Νίκος είδε μια διαφορετική ταινία από την ταινία χ και δεν υπάρχει γνώση για το αν ο Νίκος είδε την ταινία χ . Ωστόσο, εάν είναι γνωστό πως ο Νίκος έχει παρακολουθήσει την ταινία χ τότε το (24) δεν ακούγεται πληροφοριακό στον δέκτη.

Επιστρέφοντας στο προηγούμενο παράδειγμα ενδεικτικές είναι οι διορθώσεις που ενδέχεται να κάνει ο ακροατής με κάποιον από τους παρακάτω τρόπους:

(25) Ναι, αλλά είδε και αυτήν (την ταινία χ)

ή

(26) Ο Νίκος δεν είδε άλλη ταινία.

Εδώ το (26) είναι περιβάλλον με αρνητικό δείκτη και όπως συζητήθηκε σε τέτοια περιβάλλοντα το άλλος λαμβάνει την προσθετική του ερμηνεία.

Η ερμηνεία εδώ μπορεί να αναλυθεί με τον ακόλουθο συλλογισμό:

α. Υπάρχει κάποια προεξέχουσα χ ταινία στο περικείμενο.

β. Υπάρχει μια ταινία ψ διαφορετική από ότι η χ και ο Νίκος είδε την ψ αλλά

γ. ο Νίκος είδε την ταινία χ .

Όπως μπορεί κανείς να διακρίνει τα α και β παραμένουν ίδια στον συλλογισμό και αυτό που αλλάζει είναι η παράμετρος γ . Και πάλι αν δεν υπάρχει κάποια προεξέχουσα ταινία χ το (26) δεν θα μπορούσε να αποτελεί αποτελεσματικό εκφώνημα.⁴ Επίσης, στην περίπτωση που ο Νίκος έχει παρακολουθήσει κάποια διαφορετική ταινία από την προεξέχουσα στο περικείμενο ταινία χ τότε η το (26) κρίνεται λανθασμένο. Το ερώτημα που χρίζει διερεύνησης σύμφωνα με την Δ. Οικονόμου είναι τι συμβαίνει με το τελευταίο στοιχείο του συλλογισμού, δηλαδή με το συμπέρασμα. Στην περίπτωση που ο Νίκος δεν έχει παρακολουθήσει την ταινία χ όμως ούτε έχει δει επίσης την ταινία ψ τότε και πάλι το εκφώνημα στο (26) κρίνεται αναποτελεσματικό.

Ας υποθεθεί πως γίνεται ένα πάρτι σε μικρό κύκλο και λέει κάποιος στον συγκάτοικο του να τηλεφωνήσει σε πέντε στενούς φίλους τους και να τους καλέσει.

⁴ Ας παρατηρήσουμε ότι τόσο στη διαφορετική όσο και στην προσθετική ανάγνωση, δεν απαιτείται να γνωρίζουμε ποια είναι η ταινία στην πρωταρχική αναφορά.

Ωστόσο, σε αυτή την περίπτωση ίσως χρειαζόμαστε ένα γλωσσικό προηγούμενο σε μια τέτοια συνομιλία κι αυτό γιατί η πρόταση είναι περίεργη χωρίς έναν πρώτο σύνδεσμο ή κάποια αναφορά σε ταινίες σε προηγούμενο εκφώνημα.

(i) Η Άννα έβλεπε μια βαρετή ταινία κι έτσι **ο Νίκος είδε άλλη ταινία.** (διαφορετική ερμηνεία)

(ii) Ο Νίκος κάθε βράδυ βλέπει τρεις ταινίες. Απόψε κοιμήθηκε μετά την πρώτη κι έτσι **ο Νίκος δεν είδε άλλη ταινία.** (προσθετική ερμηνεία)

Όμως, αργότερα συνειδητοποιεί πως μόνο μια φίλη, η Άννα, έχει ενημερωθεί για το γεγονός. Έπειτα, ο διοργανωτής συνομιλώντας με την Άννα λέει :

(27) Απίστευτο! Δεν πήρε άλλους τηλέφωνο.

Τότε η Άννα διορθώνει τον φίλο της, που λανθασμένα έχει συμπεράνει ο συγκάτοικος έχει τηλεφωνήσει στην ίδια .

(28) Μα ούτε εμένα πήρε τηλέφωνο. Η Μαρία με ενημέρωσε για το πάρτι.

Εδώ η απάντηση δεν εμπεριέχει ναι ή όχι όμως συνεχίζει να είναι αποτελεσματική. Επομένως, στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν υπάρχει αποτυχία στην προϋπόθεση γιατί σε αυτή την πρόταση δεν κρίνεται η αληθειακότητα της πρότασης. Σε αυτή την περίπτωση το (28) παραμένει αληθές η απλώς πιθανό καθώς μπορεί να προσθέσει νέες πληροφορίες στο κοινό περικείμενο που δημιουργείται, δηλαδή πως η Άννα αφού εκφέρεται το (28) πληροφορείται πως ο συγκάτοικος δεν κάλεσε κανέναν.

Έχοντας συζητήσει τα στοιχεία του συλλογισμού για την ερμηνεία του άλλος κρίνεται αναγκαίο να γίνει μια προσπάθεια ώστε να εξεταστεί η φύση του κάθε συστατικού του συλλογισμού. Για τον λόγο αυτό επιστρέφουμε στο παράδειγμα (24) με την πρόταση ο Νίκος είδε άλλη ταινία

Προϋπόθεση → α. Υπάρχει κάποια προεξέχουσα χ ταινία στο περικείμενο.

Είναι σημαντικό το μόνο συστατικό του συλλογισμού που να παραμένει ίδιο και να μην αλλάζει σε περιβάλλον με κάποιο δείκτη άρνησης να είναι το η προϋπόθεση α. Αυτό συμβαίνει διότι τόσο σε περίπτωση κατάφασης αλλά και σε περιβάλλον με άρνηση είναι απαραίτητη η πρωταρχική αναφορά στο περικείμενο ώστε να μπορούν να αποδοθούν τιμές αληθείας στην πρόταση. Το συστατικό (α), λοιπόν, είναι δυνατό να χαρακτηριστεί ως η προϋπόθεση στην πορεία του συλλογισμού. Άλλωστε τα γλωσσικά τεμάχια που εκφράζουν ετερότητα (other-like items) σύμφωνα με άλλες αναλύσεις των Kamp (2001), Lechner (2010), Thomas (2011) πυροδοτούν μια προϋπόθεση.

Σημασία → β. Υπάρχει μια ταινία ψ διαφορετική από ότι η χ και ο Νίκος είδε την ψ

Σε αυτό το σημείο του συλλογισμού είναι που θα αποδοθούν οι τιμές αληθείας της πρότασης και θα κριθεί ως ψευδής ή αληθής. Αν για παράδειγμα η πρόταση- εκφώνημα έχει περιβάλλον με αρνητικό δείκτη όπως στο (8) τότε δεν ισχύει ότι υπάρχει μια ταινία ψ που είναι διαφορετική από την ταινία χ και ο Νίκος είδε την ταινία ψ.

Συμπέρασμα - Υπονόημα → γ. Ο Νίκος δεν είδε την ταινία χ.

Με βάση την μέχρι στιγμής συζήτηση η Οικονόμου καταλήγει πως το (γ) δεν μπορεί να αποτελεί μέρος του σημασίας. Αν το (γ) κριθεί ως ψευδές δε σημαίνει πως και η πρόταση- εκφώνημα είναι ψευδής με διερώτηση αν μπορεί να κριθεί ως αληθής ή όχι. Επιπλέον, παρατηρείται πως σε περιβάλλον άρνησης η σημασία αντιστρέφεται και

το (γ) γίνεται ο Νίκος είδε την ταινία χ. Συνεπώς, αυτό είναι που οδηγεί την Οικονόμου στο συμπέρασμα πως το (γ) σίγουρα δεν αποτελεί προϋπόθεση μιας και οι προϋποθέσεις επιβιώνουν/ διατηρούνται και σε περιβάλλον άρνησης. Για αυτό προχωράει σε δοκιμές για το κατά πόσο το (γ) μπορεί να υποτεθεί πως αποτελεί υπονόημα και τι προβλέψεις αυτό θα προκαλούσε. Ειδικότερα, για να αποτελεί υπονόημα θα έπρεπε να ικανοποιεί τις εξής δύο παραμέτρους : i) να υπάρχουν εναλλακτικές ii) να συμβάλει στην πληροφόρηση δηλαδή, το υπονόημα σε συνδυασμό με τον ισχυρισμό να είναι περισσότερο πληροφοριακό από τον ισχυρισμό μόνο. Στο παράδειγμα υπό εξέταση ικανοποιούνται και οι δύο αυτές συνθήκες :

I. η προϋπόθεση του άλλος εισάγει εναλλακτικές (η πρωταρχική αναφορά σε μια ταινία χ)

II. σε αυτή την περίπτωση το ο Νίκος είδε την ταινία ψ αλλά όχι την ταινία χ είναι πιο πληροφοριακό από το ο Νίκος είδε το ψ απλώς.

Μια επιπλέον συνθήκη για την ικανοποίηση ενός υπονοήματος είναι το γεγονός πως αντιστρέφονται σε δεικτικό και μη δεικτικό περιεχόμενο (DE- context). Άρα, θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα πως το να θεωρηθεί το τελευταίο συστατικό του συλλογισμού που προκαλεί το άλλος ως υπονόημα ικανοποιεί όλες τις απαραίτητες προβλέψεις.

Επιπρόσθετα, κατά αυτόν τρόπο μπορεί να εξηγηθεί το γεγονός πως σε καταφατικά περιβάλλοντα απαιτείται μόνο η προσθήκη του 'και' πριν από το άλλος για να παραχθεί η προσθετική ερμηνεία. Στα Ελληνικά, το άλλος πυροδοτεί προϋποθέσεις παρόμοια με το too/ as well των Αγγλικών. Συνεπώς, στο παράδειγμα που ακολουθεί προϋποτίθεται πως έχω δει τουλάχιστον ένα ακόμη άτομο εκτός του Γιάννη.

(29) Είδα και τον Γιάννη.

Στην περίπτωση που το και συνδυάζεται με το άλλος πυροδοτεί επίσης εναλλακτικές στο περιεχόμενο. Επιστρέφοντας, λοιπόν, στο παράδειγμα δημιουργείται η προϋπόθεση πως ο Νίκος είδε κάποια ταινία χ που προηγείται στο περιεχόμενο κι η περιγραφή του συλλογισμού μπορεί να γίνει ως εξής :

(30) Ο Νίκος είδε κι άλλη ταινία. → εδώ η ερμηνεία μπορεί να είναι μόνο προσθετική, δηλαδή πως ο Νίκος είδε μια επιπλέον ταινία.

Προϋπόθεση → Υπάρχει ένα χ τέτοιο που να είναι μια ταινία εξέχουσα στο περιεχόμενο

Σημασία → Υπάρχει ένα ψ τέτοιο που να είναι ταινία και $\psi \neq \chi$ και ο Νίκος είδε το ψ

Υπονόημα → ~~Ο Νίκος δεν είδε το χ~~ → το υπονόημα ακυρώνεται από την προϋπόθεση που εισάγεται με το και.

Προϋπόθεση που εισάγεται με το και \rightarrow Ο Νίκος είδε το χ .

Η ακύρωση που πραγματοποιήθηκε στο τελευταίο συστατικό του συλλογισμού επειδή αντιτίθεται στην προϋπόθεση του συλλογισμού είναι μόνο δυνατή αν θεωρηθεί υπονόημα.

Έχοντας ολοκληρώσει μια πλήρης ενοποιημένη ανάλυση για την εμφάνιση του άλλος σε διαφορετικά περιβάλλοντα καθίσταται δυνατή και η ανάλυση του με όρους τυπικής λογικής. Το νόημα του άλλος περιλαμβάνει μια προϋπόθεση, έναν ισχυρισμό και ένα υπονόημα που μπορούν να αποδοθούν με τον παρακάτω τρόπο σύμφωνα με την Οικονόμου.

(31) άλλος σε περιβάλλον κατάφασης

α. Προϋπόθεση: $\exists(\chi)^c. P(\chi)$

β. Σημασία: $\exists\psi.s.t.\psi \neq \chi^c \wedge P(\psi) \wedge Q(\psi)$

γ. Υπονόημα: $\wedge \neg Q(\chi)$

Με βάση την ανάλυση του νοήματος και σύμφωνα με τον Chierchia (2002) πως το υπονόημα μπορεί να είναι λειτουργεί αντίστροφα σε περιβάλλον με δεικτικό περιεχόμενο, η Οικονόμου αποδεικνύει πως πηγάζει η προσθετική ερμηνεία σε περιβάλλον που νομιμοποιούνται οι αρνητικοί δείκτες.

(32) άλλος σε περιβάλλον άρνησης

α. Προϋπόθεση: $\exists(\chi)^c. P(\chi)$

β. Δήλωση: $\neg\exists\psi.s.t.\psi \neq \chi^c \wedge P(\psi) \wedge Q(\psi)$

γ. Υπονόημα (αντεστραμμένο υπό την εμβέλεια άρνησης) : $\wedge \neg (Q(\chi)) \rightarrow (Q(\chi))$

Κατ' επέκταση και όπως προέκυψε και από την ανάλυση προηγουμένως η προσθετική ερμηνεία πηγάζει σε περιβάλλον με τον προσθετικό σύνδεσμο και που πυροδοτεί προϋπόθεση όπως συμβαίνει και με αντίστοιχα γλωσσικά τεμάχια των Αγγλικών (too/as well).

(33) και + άλλος

α. Προϋπόθεση: $\exists(\chi)^c. P(\chi)$

β. Δήλωση: $\exists\psi.s.t.\psi \neq \chi^c \wedge P(\psi) \wedge Q(\psi)$

γ. Προϋπόθεση που πυροδοτεί το και : $\wedge Q(\chi)$

(Δεδομένου ότι έρχεται σε αντίθεση με το υπονοούμενο, δεν θα υπολογιστεί

1.3.3 Η συναγωγή συμπεράσματος

Το συμπέρασμα που προκύπτει στο (28 επαναλαμβάνεται ως 34) είναι ευαίσθητο σε τρεις διακριτούς παράγοντες:

(34) Ο Νίκος είδε άλλη ταινία .

i. Δομή πληροφορίας της πρότασης (είτε η φράση με το *άλλος* είναι με Εστίαση (Focused) είτε Αντιθετικό Θέμα (Contrastive Topic)).

ii. Τύπος πρότασης (το *άλλος* οδηγεί στη συναγωγή διαφορετικών συμπερασμάτων ανάλογα με το αν είναι σε θετικό, αρνητικό ή ερωτηματικό περιβάλλον)

iii. Προσθετικά Μόρια (Υπό την παρουσία προσθετικών μορίων το συμπέρασμα δεν προκύπτει)

Η ευαισθησία του *άλλος* σε αυτούς τους παράγοντες είναι επίσης μια απόδειξη ότι αυτό το συμπέρασμα δεν είναι μέρος της σημασίας του. Αυτό είναι που διαπιστώνεται παρακάτω επισημαίνοντας τον ρόλο κάθε παράγοντα.

Δομή πληροφοριών: Εστίαση έναντι αντιθετικού θέματος

Σε όλα τα παραδείγματα που έχουμε δει μέχρι τώρα, το *άλλος* οδηγεί σε ένα αρνητικό συμπέρασμα σχετικά με το συμφραζόμενο στο περικείμενο. Εξετάζοντας ξανά ένα προηγούμενο παράδειγμα αυτή τη φορά, αν το *άλλος* έχει εστίαση ο επιτονισμός (με F) οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο Νίκος δεν παρακολούθησε το Ψυχώ. Ωστόσο, αν το *άλλος* έχει έναν αντιθετικό τονισμό του θέματος (με CT), παίρνουμε ένα συμπέρασμα άγνοιας:

Περικείμενο: Ο Νίκος είναι φοιτητής στη σχολή κινηματογράφου. Ο καθηγητής είχε αναθέσει την τάξη του Νίκου να παρακολουθήσει το Ψυχώ. Γνωρίζουμε ότι ο Νίκος δεν ακολουθεί πάντα τις εργασίες. Μερικές φορές παρακολουθεί τις ανατεθέντες ταινίες και μια ταινία που του αρέσει, ενώ άλλες φορές βλέπει μόνο μια ταινία που του αρέσει. Στο πλαίσιο αυτό, η Μαίρη ρωτάει «Τι έκανε τελικά ο Νίκος;»

(34α) [Στάλλη ταινία] είδε (σίγουρα) ο Νίκος.

~ Σημασία: Υπάρχει μια ταινία x που διαφέρει από την κύρια ταινία (Ψυχώ) και ο Νίκος είδε την ταινία x.

~ Συμπέρασμα: Ο ομιλητής δεν γνωρίζει αν ο Νίκος παρακολούθησε το Ψυχώ ή όχι.

Εδώ, το αντικείμενο έχει υποστεί μετακίνηση και φέρει CT-τονισμό. Σε αυτή την περίπτωση, παίρνουμε μια ερμηνεία με άγνοια στην αναφορά σε σχέση με την κύρια ταινία. Εάν το συμπέρασμα στο (34α) ήταν μέρος της σημασίας (ή μια

προϋπόθεση) τότε δεν θα περιμέναμε να είναι ευαίσθητο στο αντιθετικό μοτίβο του άλλος. Αντίθετα, αν αντιμετωπίσουμε αυτό το συμπέρασμα ως υπονόημα, τότε έχουμε μια άμεση εξήγηση γιατί γνωρίζουμε ότι τα υπονοήματα είναι ευαίσθητα στη σήμανση εστίασης (Rooth 1992, Fox & Katzir 2011).

Το ακόλουθο παράδειγμα δείχνει ότι ένα ισχυρό υπονόημα προκύπτει μόνο στην περίπτωση της σήμανσης Εστίασης F λαμβάνοντας υπόψη ότι η σήμανση CT προκαλεί ενδείξεις άγνοιας. Κάτω από τη σήμανση F, φαίνεται ασυμβίβαστο να υπάρχει μια συνέχεια που ακυρώνει το υπονόημα. Αντίθετα, με τη σήμανση CT αυτό είναι απόλυτα επιτρεπτό.

Περικείμενο: Η Μαίρη είναι μέλος μιας φοιτητικής οργάνωσης και υπάρχουν διάφορες άλλες φοιτητικές οργανώσεις στο πανεπιστήμιο. Όταν ο Ομπάμα επισκέπτεται το πανεπιστήμιο, κάθε φοιτητική οργάνωση αναρωτιέται αν ο Ομπάμα θα τους μιλούσε. Σε αυτό το πλαίσιο, η Μαρία λέει στον Παύλο, ο οποίος δεν ανήκει σε οργάνωση:

(35) α. Ο Ομπάμα μίλησε σε ΚΑΠΟΙΕΣ_F από τις άλλες οργανώσεις

Στην πραγματικότητα, μίλησε με όλους τους άλλους οργανισμούς.

✓ Μάλιστα μίλησε και με την οργάνωση μας.

β. Ο Ομπάμα μίλησε σε κάποιες από τις ΑΛΛΕΣ οργανώσεις_F.

✓ Μάλιστα μίλησε με όλους τους άλλους οργανισμούς.

Μάλιστα μίλησε και με τον οργανισμό μας.

Προσθετικά Μόρια

Εξετάζοντας ξανά το πλαίσιο στο (34). Η μόνη διαφορά μεταξύ (34) και (36) είναι το προσθετικό μόριο στο (36) που αμέσως προηγείται του αντικειμένου. Το προσθετικό μόριο ακυρώνει το συμπέρασμα που προκύπτει στο (34) και δημιουργεί επίσης μια προϋπόθεση ότι ο Νίκος έχει παρακολουθήσει την εξέχουσα ταινία.

Περικείμενο: Ο Νίκος είναι μαθητής σε σχολή κινηματογράφου. Ο καθηγητής είχε αναθέσει την τάξη του Νίκου να παρακολουθήσει το Ψυχώ.

(36) α. Ο Νίκος είδε και κάποια άλλη ταινία.

~ Σημασία: Υπάρχει μια ταινία x που διαφέρει από την κύρια ταινία (Ψυχώ) και ο Νίκος είδε την ταινία x.

~ Συμπέρασμα (προϋποτίθεται): Ο Νίκος παρακολούθησε το Ψυχώ.

Το γεγονός ότι το προσθετικό μόριο αποδίδει μια προϋπόθεση σχετικά με το προηγούμενο στοιχείο αναφοράς δείχνει ότι το συμπέρασμα που προκύπτει απουσία του δεν μπορεί να είναι μέρος του νοήματος γιατί διαφορετικά θα δημιουργούσε αντίφαση.

Τύπος Πρότασης

Τα στοιχεία από τον επιτονισμό και τα προσθετικά μόρια δείχνουν ξεκάθαρα ότι το συμπέρασμα είναι ένα υπονόημα από τον επιτονισμό εστίασης. Αυτό το συμπέρασμα παίρνει αρνητική τιμή όταν το *άλλος* είναι σε θετικό περιβάλλον και θετική αξία όταν βρίσκεται σε αρνητικό περιβάλλον. Αυτό δημιουργεί την αίσθηση πως έχει δύο διακριτά στοιχεία το ένα κωδικοποιεί διακριτικότητα και το άλλο κωδικοποιεί προσθετικότητα. Ας σκεφτούμε ξανά τα παράδειγμα σε αυτά τα περιβάλλοντα:

Περικείμενο: Ο Νίκος είναι φοιτητής σε σχολή κινηματογράφου. Ο καθηγητής είχε αναθέσει την τάξη του Νίκου να παρακολουθήσει το Ψυχώ.

Καταφατική πρόταση:

(37) Ο Νίκος είδε κάποια άλλη ταινία.

↪ Σημασία: Υπάρχει μια ταινία x που διαφέρει από την κύρια ταινία (Ψυχώ) και ο Νίκος είδε την ταινία x.

↪ Συμπέρασμα: Ο Νίκος δεν παρακολούθησε το Ψυχώ.

Αρνητική πρόταση:

(38) Ο Νίκος δεν είδε κάποια άλλη ταινία.

↪ Σημασία: Δεν υπάρχει ταινία x που να διαφέρει από την ταινία (Ψυχώ) και ο Νίκος είδε την ταινία x.

↪ Συμπέρασμα: Ο Νίκος παρακολούθησε το Ψυχώ.

Η διαφορετική τιμή του συμπεράσματος σε θετικά και αρνητικά περιβάλλοντα εξηγείται εύκολα. Ωστόσο, αυτό το συμπέρασμα «πρόσθετο» αφορά περιβάλλοντα όπου το *άλλος* δεν εστιάζεται (τουλάχιστον προσωδιακά) και δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αρνητικό, δηλαδή στο ναι-όχι ερωτήσεις/ κλειστού τύπου και wh-ερωτήσεις/ ανοιχτού τύπου.

ναι-όχι ερωτήσεις/ κλειστού τύπου

(39) Είδε ο Νίκος άλλη ταινία;

↪ Σημασία: Υπάρχει μια ταινία x που διαφέρει από την κύρια ταινία (Ψυχώ) και ο Νίκος είδε την ταινία x.

~ Συμπέρασμα: Ο Νίκος παρακολούθησε το Ψυχώ.

Wh-Ερωτήσεις/ ανοιχτού τύπου

(40) Ποια άλλη ταινία είδε ο Νίκος;

~ Σημασία: Υπάρχει μια ταινία x που διαφέρει από την κύρια ταινία (Ψυχώ) και ο Νίκος είδε την ταινία x .

~ Συμπέρασμα: Ο Νίκος παρακολούθησε το Ψυχώ.

Με βάση όσα προηγήθηκαν η Οικονόμου (2015) καταλήγει στο ότι στις ερωτήσεις κλειστού τύπου φαίνεται ότι η προσθετική ερμηνεία στο συμπέρασμα είναι μια ψευδαίσθηση και ότι υπό προσεκτική εξέταση η ερώτηση είναι συμβατή με τον ομιλητή γνωρίζοντας ότι ο Νίκος δεν παρακολούθησε το Ψυχώ.

Στις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου φαίνεται ότι το συμπέρασμα προσθετικής ερμηνείας είναι υποχρεωτικό και δεν μπορεί να ακυρωθεί.

Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας τα περιβάλλοντα εμφάνισης του άλλος που παρουσιάζουν ενδιαφέρον από την ανάλυση που προηγήθηκε είναι αυτά που προσφέρουν Εστίαση με επιτονισμό και οι ερωτήσεις κλειστού τύπου που παρουσιάζουν την αίσθηση αμφισημίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. Αλληλεπίδραση επιτονισμού και ερμηνείας του άλλος.

Στις ερωτήσεις κλειστού τύπου όπου αναμένουμε απάντηση με ναι ή όχι, όπως σε παράδειγμα που προηγήθηκε, το γεγονός ότι ο Νίκος είδε την ταινία χ δεν αμφισβητείται. Το θέμα υπό αμφισβήτηση και ερώτηση είναι κατά πόσο ο Νίκος είδε μια επιπλέον ταινία ψ . Το ισχυρό αυτό υπονόημα που πηγάζει εξηγείται από την μέχρι στιγμής ανάλυση μας από το γεγονός πως μια ερώτηση κλειστού τύπου επιδέχεται αρνητικό τελεστή.

(41) Είδε άλλη ταινία ο Νίκος;

Ωστόσο, στην περίπτωση που το παραπάνω εκφώνημα διαθέτει εστίαση με επιτονισμό αυτό που τίθεται υπό αμφισβήτηση και ερώτηση είναι αν ο Νίκος είδε την ταινία ψ και δεν είδε την ταινία χ .

(42) Είδε [ΑΛΛΗ ταινία]_F ο Νίκος;

Η ερμηνεία που επιδέχεται εδώ το εκφώνημα (42) δεν μπορεί παρά να είναι αυτή της ετερότητας και η προσθετική ερμηνεία μπλοκάρεται. Ειδικότερα, το υπονόημα

στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι αντίστοιχο με αυτό σε περιβάλλον κατάφασης (Πίνακας 1). Μια πρώτη απάντηση που δίνει σε αυτό η Οικονόμου (2015) είναι πως οι ερωτήσεις κλειστού τύπου με εστίαση δεν αποτελούν δεικτικό περιβάλλον και ως εκ τούτου δεν νομιμοποιούν την ύπαρξη κάποιου δείκτη άρνησης.

Η παρατήρηση αυτή της Οικονόμου πως οι ερωτήσεις κλειστού τύπου έχουν αυτή την ιδιότητα παρέχει ένα πρόσφορο έδαφος για την πειραματική εξέταση που θα ακολουθήσεις στην παρούσα έρευνα. Με άλλα λόγια κατά πόσο και αν ναι με ποιο τρόπο τα παιδιά κάνουν χρήση του επιτονισμού για να ερμηνεύσουν αντίστοιχα εκφωνήματα.

Αξίζει, λοιπόν προτού περάσουμε στην πειραματική διαδικασία να εξετάσουμε το *άλλος* σε περιβάλλον ερώτησης με εστίαση και επιτονισμό και σε ερωτήσεις κλειστού τύπου ώστε να παρατηρηθεί η επιρροή αυτών των περιβαλλόντων στην απόδοση ερμηνείας για το *άλλος*.

Ξεκινώντας με τις ερωτήσεις κλειστού τύπου που έχουν στενή εστίαση με επιτονισμό στο στοιχείο *άλλος*, αυτό που απασχολεί εδώ είναι το συμπέρασμα που εξάγεται για το προηγούμενο στοιχείο αναφοράς, όταν το *άλλος* στην DP έχει εστίαση σε μια ερώτηση *ναι/όχι*. Γενικά, για μια πρόταση φ, υπάρχουν τρεις πιθανές επιστημικές καταστάσεις που μπορεί να έχει ένας ομιλητής:

- i. Ο ομιλητής δεν γνωρίζει αν το φ είναι αλήθεια
- ii. Ο ομιλητής γνωρίζει ότι το φ είναι ψευδές
- iii. Ο ομιλητής γνωρίζει ότι το φ είναι αλήθεια.

Όταν το *άλλος* περιλαμβάνει εστίαση σε μια ερώτηση κλειστού τύπου, η επιστημική κατάσταση του ομιλητή σε σχέση με την πρόταση είναι είτε (i) είτε (ii), αλλά ουσιαστικά όχι αυτή στο (iii). Αυτό απεικονίζεται στο παράδειγμα παρακάτω. Η ερώτηση στο (42) είναι συμβατή με το πλαίσιο 1 και το πλαίσιο 2 αλλά όχι με το πλαίσιο 3:

√ Περιεχόμενο 1: Ο ομιλητής δεν γνωρίζει αν το ψ είναι αλήθεια: Ο Νίκος είναι φοιτητής στη σχολή κινηματογράφου. Ο καθηγητής είχε αναθέσει στην τάξη του Νίκου να παρακολουθήσει το Ψυχώ. Αναρωτιέμαι τι έκανε ο Νίκος...

√ Πλαίσιο 2: Ο ομιλητής γνωρίζει ότι το ψ δεν είναι αλήθεια: Ο Νίκος είναι φοιτητής στη σχολή κινηματογράφου. Ο καθηγητής είχε αναθέσει στην τάξη του Νίκου να παρακολουθήσει το Ψυχώ. Ο Νίκος μου είπε ότι δεν έβλεπε το Ψυχώ όμως...

Πλαίσιο 3: Ο ομιλητής γνωρίζει ότι το ψ είναι αλήθεια: Ο Νίκος είναι φοιτητής στη σχολή κινηματογράφου. Ο καθηγητής είχε αναθέσει στην τάξη του Νίκου να παρακολουθήσει το Ψυχώ. Ο Νίκος μου είπε ότι παρακολούθησε το Ψυχώ αλλά αναρωτιέμαι...

(43) Είδε [Fκάποια ΆΛΛΗ ταινία;]

Η ασυμβατότητα του πλαισίου#3, στο οποίο ο ομιλητής γνωρίζει ότι μία από τις εναλλακτικές λύσεις είναι αληθής είναι λόγω του εξαντλητικού χαρακτήρα των Focused Questions και είναι ανεξάρτητο από τη χρήση του *άλλος*. Για παράδειγμα, η ερώτηση στο (44) είναι επίσης άστοχη δεδομένου του παρεχόμενου πλαισίου. Αντίθετα το ερώτημα CT είναι απολύτως λειτουργικό.

Πλαίσιο 3: Ο ομιλητής γνωρίζει ότι το ψ είναι αλήθεια: Ο Νίκος είναι φοιτητής στη σχολή κινηματογράφου. Ο καθηγητής είχε αναθέσει στην τάξη του Νίκου να παρακολουθήσει το Ψυχώ. Ο Νίκος μου είπε ότι παρακολούθησε το Ψυχώ αλλά αναρωτιέμαι...

(44) [FΤον Τιτανικό] είδε ;

(45) [CTΤον Τιτανικό] τον είδε ;

Το μοτίβο εξαντλητικότητας που προκύπτει στις Εστιασμένες ερωτήσεις κλειστού τύπου είναι σίγουρα ενδιαφέρον αλλά αυτό θα απαιτούσε μια βαθιά διερεύνηση των εστιασμένων ερωτήσεων κλειστού τύπου γενικά, που είναι πέρα από τους σκοπούς αυτής της εργασίας (βλ. Krifka 2014 για συζήτηση). Για την παρούσα εργασία , αρκεί ότι τα συμπεράσματα που βγάζουμε για το στοιχείο προηγούμενης αναφοράς του *άλλος* στις ερωτήσεις με εστίαση προκύπτουν από τις γενικές τους ιδιότητες.

Όπως έχει ήδη διατυπωθεί σε περιβάλλον ερώτησης κλειστού τύπου το *άλλος* δίνει την εντύπωση αμφίσημης ερμηνείας και πιο συγκεκριμένα στην περίπτωση της ευρείας εστίασης. Συνεπώς στο παράδειγμα που ακολουθεί δίνεται η εντύπωση πως ο πομπός γνωρίζει ότι ο Νίκος έχει ήδη δει κάποια ταινία.

(46) α. ΕΙΔΕ άλλη ταινία ο Νίκος;

β. ΕΙΔΕ την άλλη ταινία ο Νίκος;

Η Οικονόμου προτείνει στην ανάλυση της για τέτοιες δομές πως η εντύπωση αυτή αν και ισχυρή δεν ισχύει. Για τις ανάγκες της εργασίας αξίζει να επεκταθούμε σε αυτό και να παρατηρήσουμε πως σε κάποιο κατάλληλο περιεχόμενο τέτοιες δομές δίνουν την εντύπωση πως ο πομπός γνωρίζει πως η εναλλακτική ερμηνεία δεν ισχύει.

(47) – Τι έκανε χθες ο Νίκος;

- Ήθελε να δει μια ταινία, πήγε στο σινεμά όμως δεν προβαλλόταν πια...

- Κατάλαβα! ΕΙΔΕ άλλη ταινία;

Στο παράδειγμα ο ομιλητής γνωρίζει πως ο Νίκος δεν παρακολούθησε την ταινία του περιεχόμενου και η ερώτηση με ευρεία εστίαση είναι απόλυτα λειτουργική σε σχέση με το περιεχόμενο. Συνεπώς, αυτό αποδεικνύει πως η αναφορά με προσθετική

ερμηνεία και συμπέρασμα δεν αποτελεί υπονόημα όπως στις περιπτώσεις δομών αρνητικών και καταφατικών δηλωτικών προτάσεων. Αυτό, επίσης, συμβαδίζει με την αρχική παρατήρηση σύμφωνα με την Οικονόμου ότι η σήμανση F/CT είναι υπεύθυνη για την πυροδότηση των εναλλακτικών στην περίπτωση του άλλος, και το γεγονός ότι δεν φαίνεται να υπάρχει Υπονόημα σε μη μαρκαρισμένες, ευρείας εστίασης ερωτήσεις κλειστού τύπου.

Ωστόσο, είναι απαραίτητη περαιτέρω εξήγηση για την συναγωγή συμπεράσματος σε δομές που δεν υπάρχει συγκεκριμένο περικείμενο. Το συμπέρασμα των προσθετικών είναι πολύ ισχυρό όταν δεν παρέχεται επαρκές περικείμενο και αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει προηγούμενη αναφορά περικειμένου για το εσωτερικό όρισμα του άλλος. Αλλά, ακόμη και χωρίς μια φανερό ηγούμενη αναφορά, το ερώτημα είναι απόλυτα κατανοητό.

Για να γίνει αυτή η διαπίστωση εναργέστερη η Οικονόμου προτείνει την εξέταση του εξής περικειμένου: Δυο φίλες συναντιούνται και ξαφνικά η μια ρωτάει την άλλη το (52) για μια κοινή τους γνωστή. Η ερώτηση στο (53) από την άλλη στο ίδιο πλαίσιο ακούγεται παράξενη.

(48) Τι κάνει η Άννα; Έκανε άλλο παιδί;

(49) Τι κάνει η Άννα; *Το βάφτισε ;

Και στις δύο περιπτώσεις υπάρχει ένα αντωνυμικό στοιχείο (ένα κρυφό στο (48) και ένα φανερό κλιτικό στο (49) και χωρίς να υπάρχει προηγούμενο περικείμενο, το (48) είναι εντάξει ενώ το (49) είναι παράξενο. Προτείνεται πως η αναφορά για την αντωνυμία στο άλλος επιλύεται συντακτικά ως αντωνυμία τύπου e-type (Evans 1977, Heim 1990, Elbourne 2005). Υπάρχουν πολλές διαφορετικές αναλύσεις των αντωνυμιών e-type, αλλά για τους σκοπούς της εργασίας αρκεί να ορίσουμε την ανάλυση e-type ως οριστική περιγραφή που ανακτάται από το περιβάλλον. Στο παράδειγμα στο (48) προϋποτίθεται ήδη ότι η προεξέχουσα αναφορά πρέπει να είναι παιδί και έτσι η περιγραφή του προεξάρχοντος που μπορεί να ανακτηθεί από τα συμφραζόμενα είναι «Το παιδί που η Άννα έχει». Είναι κρίσιμο, το αντίθετο «Το παιδί που η Άννα δεν έχει» δεν είναι μια πιθανότητα γιατί δεν μπορεί να είναι μια οριστική περιγραφή.

Επομένως, όταν μια προεξέχουσα αναφορά δεν παρέχεται στο περικείμενο, η αναφορά της αντωνυμίας επιλύεται ως αντωνυμία τύπου E και γι' αυτό το συμπέρασμα είναι τόσο ισχυρό. Στην πραγματικότητα, στην προκειμένη περίπτωση το συμπέρασμα δεν είναι Υπονόημα αλλά μάλλον μέρος της προϋπόθεσης σχετικά με το προηγούμενο. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο παρατηρούμε διαφορετική αντίδραση στο (50) έναντι του (51). Στο (51) είναι δύσκολο να δοθεί απάντηση ακριβώς επειδή δεν μπορεί να επιλυθεί η αναφορά του άλλος.

Περικείμενο: Η Μαρία επισκέπτεται τον φίλο της Νίκο και την επομένη την ρωτάει ένας άλλος φίλος τι έκανε ο Νίκος.

(50) Ο Νίκος είδε άλλη ταινία;

(51) Ο Νίκος είδε ΆΛΛΗ ταινία;

Μπορούμε να εξηγήσουμε τώρα γιατί προκύπτει αυτή η προσθετική ερμηνεία όταν αντιμετωπίζουμε τα ερωτήματα εκτός από τα συμφραζόμενα. Είναι σημαντικό, πως εάν η αντωνυμία μπορούσε να επιλυθεί ως τύπου Ε με αυτόν τον τρόπο, θα περιμέναμε η πρόσθετη ερμηνεία να προκύπτει σε κάθε είδους περιβάλλον.

Από τη μέχρι τώρα συζήτηση, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι δεν προκύπτει Υπονόημα σχετικά με την προεξέχουσα αναφορά του *άλλος* σε δομές με ερωτήσεις κλειστού τύπου ευρείας εστίασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. Η σημασία της μελέτης του *άλλος* στο πεδίο της γλωσσικής κατάκτησης

Η γλωσσολογική μελέτη έχει αποδείξει πως η γλώσσα σε κάθε της διάσταση είναι εξαιρετικά περίπλοκη. Ωστόσο, τα παιδιά από πολύ νεαρή ηλικία, πριν από τα πέντε τους χρόνια, γνωρίζουν ήδη στο μεγαλύτερο μέρος του το πολύπλοκο σύστημα γραμματικής της γλώσσας. Πολύ πριν διδαχθούν σε σχολικό πλαίσιο, τα παιδιά χρησιμοποιούν τους φωνολογικούς, μορφολογικούς, συντακτικούς και σημασιολογικούς κανόνες της γραμματικής της γλώσσας της οποίας είναι φυσικοί ομιλητές. Η ικανότητα να μιλάμε και να καταλαβαίνουμε μια γλώσσα έχει αποδειχθεί πως διαφέρει από την ικανότητα για γραφή και ανάγνωση. Δηλαδή, η γλώσσα είναι μια δεξιότητα που αναπτύσσεται χωρίς την παρεμβολή της διδασκαλίας όπως συμβαίνει με άλλα συστήματα και δεξιότητες (Fromkin et others 2003).

Για τις ανάγκες αυτής της εργασίας υιοθετείται η υπόθεση της εμφυτότητας η οποία δίνει απάντηση στο πως τα παιδιά αποκτούν μια πολύπλοκη γραμματική γρήγορα και εύκολα χωρίς ιδιαίτερη βοήθεια πέρα από την έκθεση τους στη γλώσσα. Η άποψη αυτή στηρίζεται στην υπόθεση πως τα παιδιά δεν ξεκινούν από το μηδέν αλλά δομούν την γραμματική τους σύμφωνα με ένα έμφυτο προσχέδιο, την καθολική γραμματική. Επιπλέον, η γλωσσική παρατήρηση παιδιών σε διαφορετικές γλωσσικές περιοχές του κόσμου αποκαλύπτει ότι τα γλωσσικά στάδια είναι παρόμοια και εκεί στηρίζεται και η έννοια της καθολικότητας της γραμματικής και οι επιμέρους παραμετροποιήσεις που συμβαίνουν στις διαφορετικές γλώσσες.

Οι ερευνητές γλωσσολόγοι εφαρμόζοντας διάφορες πειραματικές μεθόδους καταγράφουν αυθόρμητα παιδικά εκφωνήματα ή τους αποσπούν σκόπιμα άλλα εκφωνήματα στην προσπάθεια να μελετήσουν την γλωσσική παραγωγή και κατανόησή

τους. Η μελέτη της γραμματικής των ανθρώπινων γλωσσών έχει αποκαλύψει πολλά στοιχεία για την κατάκτηση της γλώσσας και για όσα κάνει και δεν κάνει ένα παιδί όταν μαθαίνει την γλώσσα. Σύμφωνα με την υπόθεση της εμφυτότητας το παιδί εξάγει από το γλωσσικό περιβάλλον του τους κανόνες γραμματικής που αφορούν την γλώσσα του. Αυτό που δείχνουν οι μελέτες είναι ότι η παιδική γλώσσα δεν είναι απλώς μια κατώτερη μορφή της γλώσσας των ενηλίκων αν και οι γραμματικές των παιδιών διαφέρουν από αυτές των ενηλίκων. Η γλώσσα των παιδιών μπορεί να μην μοιάζει ακριβώς με των ενηλίκων, διέπεται όμως από κανόνες και δεν αποτελεί μια τυχαία προσέγγιση.

Εκτός όμως από τους κανόνες της γραμματικής τα παιδιά πρέπει να μάθουν και την κατάλληλη χρήση της γλώσσας σε περικείμενο, δηλαδή την πραγματολογία. Το περικείμενο είναι απαραίτητο ώστε να προσδιοριστεί η αναφορά. Δεν είναι ασυνήθιστο τα παιδιά να δείχνουν έλλειψη πραγματολογικής αντίληψης στα στοιχεία εκείνα της πραγματολογίας που σχετίζονται με τον προσδιορισμό της αναφοράς .

Πολλές είναι οι μελέτες σε διάφορους τομείς της γλωσσολογίας που έχουν στόχο να εξερευνήσουν και να εξηγήσουν τις εκάστοτε ομοιότητες και διαφορές που παρουσιάζει ο παιδικός λόγος σε σχέση με των ενηλίκων. Στην παρούσα εργασία γίνεται μια τέτοια προσπάθεια για σύγκριση ανάμεσα σε παιδιά και ενήλικες αναφορικά με την επεξεργασία και απόδοση ερμηνείας στο γλωσσικό τεμάχιο *άλλος* σε διαφορετικό περιβάλλον και με διαφορετικό επιτονισμό.

Με βάση την ανάλυση για το *άλλος* που παρουσιάστηκε στην προηγούμενη ενότητα, η γλωσσική κατάκτηση του *άλλος* παρουσιάζει ενδιαφέρον για δύο διαφορετικούς λόγους. Πρώτον, γνωρίζουμε από μελέτες γλωσσικής κατάκτησης με διαβαθμισμένο υπονόημα ότι τα παιδιά αντιμετωπίζουν δυσκολία κατά την διαδικασία επεξεργασίας του υπονοήματος. Το υπονόημα που πυροδοτεί το *άλλος* είναι διαφορετικής φύσης και έτσι έχει ενδιαφέρον να ελέγξουμε αν τα παιδιά δυσκολεύονται να το επεξεργαστούν. Έπειτα, υπάρχει αυξανόμενο ενδιαφέρον στη βιβλιογραφία που αφορά τη γλωσσική κατάκτηση σχετικά με τον τρόπο χρήσης του επιτονισμού και πως τα παιδιά αξιοποιούν αυτή την ιδιότητα για να επεξεργάζονται και να ερμηνεύουν εκφράσεις. Συνεπώς, η διαφορά στην ερμηνεία των ερωτήσεων κλειστού τύπου με απάντηση ναι-όχι που περιέχουν το *άλλος* ποικίλει αναλόγως με το αν περιλαμβάνουν εστίαση μέσω επιτονισμού ή όχι. Παρέχετε, λοιπόν μια ενδιαφέρουσα περίπτωση προς διερεύνηση για το αν τα παιδιά , μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον επιτονισμό στην εστίαση για να αποσαφηνίσουν δύο διαφορετικές αναγνώσεις και να αποδώσουν ερμηνεία.

Προκειμένου να ελέγξουμε με όρους γλωσσικής κατάκτησης το υπονόημα που προκαλείται από το *άλλος* , κρίνεται αναγκαίο να εξεταστεί το σκέτο *άλλος* σε καταφατικά περιβάλλοντα σε αντίθεση με καταφατικά περιβάλλοντα όπου το *άλλος* συνδυάζεται με το «και». Αν τα παιδιά μπορούν να διακρίνουν τη διαφορά μεταξύ των

δύο, τότε αυτό θα δείξει ότι είναι σε θέση να υπολογίσουν το υπονόημα που παράγεται στις περιπτώσεις με σκέτο το *άλλος* και την προϋπόθεση που ενυπάρχει στις περιπτώσεις που το *άλλος* έχει το προσθετικό και . Η εξέταση της γλωσσικής κατάκτηση του *άλλος* σε περιβάλλοντα κατάφασης είναι επίσης απαραίτητη προκειμένου να δοκιμαστεί η κατάκτηση του *άλλος* σε ερωτήσεις κλειστού τύπου που είναι και το επόμενο βήμα. Σε αυτή την περίπτωση πρέπει να ελέγξουμε πώς ερμηνεύεται το *άλλος* σε περιπτώσεις εστίασης αλλά και σε ερωτήσεις κλειστού τύπου που δεν περιλαμβάνουν εστίαση στο *άλλος*.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Πειραματικός στόχος

Ξεκινώντας το δεύτερο μέρος της εργασίας που αφορά τον πειραματικό σχεδιασμό και έπειτα τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την πειραματική διαδικασία είναι χρήσιμο να διατυπωθεί ξεκάθαρα ο στόχος της όλης διαδικασίας. Ο πειραματικός στόχος χωρίζεται σε δύο σκέλη και αφορά σε γενικό πλαίσιο την παρατήρηση της κατάκτησης του *άλλος*. Στο πρώτο σκέλος ο στόχος είναι μια προσπάθεια ελέγχου για το αν τα παιδιά είναι σε θέση να επεξεργάζονται το υπονόημα που προκύπτει στη συναγωγή συμπεράσματος σε περιβάλλον που το *άλλος* βρίσκεται χωρίς κάποιο προσθετικό μόριο σε δηλωτική καταφατική πρόταση. Σε τέτοιο περιβάλλον όπως προέκυψε από τη θεωρητική ανάλυση η ερμηνεία είναι αυτή της ετερότητας και το συμπέρασμα αποτελεί υπονόημα. Ο δεύτερος στόχος της πειραματικής διαδικασίας είναι να παρατηρηθεί το κατά πόσο τα παιδιά αξιοποιούν την εστίαση μέσω επιτονισμού για να αποδώσουν ερμηνείες και αν σε ίδιο περιβάλλον με αλλαγή του επιτονισμού αλλάζει και η ερμηνεία που δίνουν. Όπως ειπώθηκε στο θεωρητικό κομμάτι ο ρόλος του επιτονισμού φαίνεται να παίζει καθοριστικό ρόλο στην πρόκριση της ερμηνείας ετερότητας ή της προσθετικής ερμηνείας σε ερωτήσεις κλειστού τύπου. Παράλληλα να σημειωθεί πως σύμφωνα με το θεωρητικό υπόβαθρο τα παιδιά φαίνεται να αντιλαμβάνονται την αναφορά ήδη από την ηλικία των 3 και να ξεχωρίζουν την έννοια του άλλου ήδη από την ηλικία των 4 (Wexler & Madyanova 2008, Wexler 2008).

4.2 Μέθοδος και Διαδικασία

Προκειμένου να διερευνηθεί ο κάθε στόχος που τέθηκε, στην πειραματική διαδικασία κρίθηκε σκόπιμο να αξιοποιηθούν και δύο διαφορετικές μέθοδοι για κάθε ερευνητικό ερώτημα και συγκροτήθηκε ένα πείραμα βασισμένο σε σχεδιασμό και οδηγίες από την Δ. Οικονόμου. Ο συνδυασμός μεθόδων που αξιοποιήθηκε ώστε να ανταποκρίνεται πληρέστερα στα υπό εξέταση ερωτήματα, πιο συγκεκριμένα, είναι η μέθοδος της αντιστοίχισης εικόνων (Picture matching task) και η μέθοδος κρίσης γραμματικότητας (Yes/No judgment task) μέσα από τη θέαση εικόνων.

Η πρώτη μέθοδος εξετάζει την ικανότητα του υποκειμένου να αντιστοιχεί τις ερμηνείες των προτάσεων-στόχων με εικόνες σε ελεγχόμενα σενάρια. Το υποκείμενο καλείται κάθε φορά να αποφασίσει αν μία πειραματική πρόταση ταιριάζει ως περιγραφή μίας συγκεκριμένης εικόνας του σεναρίου.

Σε κάθε πειραματικό σχεδιασμό που αφορά παιδιά είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη πως συχνά η γλωσσική επίδοση υστερεί της γλωσσικής τους ικανότητας και είναι αλήθεια πως οι γνώσεις των παιδιών για την γλώσσα δεν μπορούν να ερευνηθούν με άμεσο τρόπο. Για το λόγο αυτό η έρευνα της γλωσσικής κατάκτησης

βασίζεται στην παρατήρηση συμπεριφοράς που σχετίζεται με τη γλώσσα. Και σίγουρα σε αυτού του είδους την έρευνα ενυπάρχουν πάντοτε περιορισμοί που σχετίζονται με την μνήμη και την προσοχή. Η πειραματική μέθοδος που επιλέχθηκε είναι μέθοδος που σχετίζεται με την κατανόηση και όχι την παραγωγή λόγου. Οι συμμετέχοντες δηλαδή αλληλεπιδρούν με τα οπτικά και τα ακουστικά ερεθίσματα που τους δίνονται σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Τέτοιου είδους μέθοδοι αποδεικνύονται εξαιρετικά πολύτιμες σε παιδιά μικρής ηλικίας που υπάρχει ο παράγοντας να αδυνατούν να ολοκληρώσουν ζητούμενα με παραγωγή λόγου. Ωστόσο, κρίνονται ιδιαίτερα σημαντικές και για μεγαλύτερα παιδιά και ενήλικες μιας και δεν είναι πάντα αυτονόητο πως η κατανόηση προηγείται πάντα της παραγωγής λόγου. Οι λόγοι αυτοί οδήγησαν στον σχεδιασμό του πειραματικού σχεδιασμού με τον συγκεκριμένο τρόπο να υπάρχει αντιστοιχία εικόνων με το ηχητικό ερέθισμα. Οι πρόσφατες έρευνες γλωσσικής κατάκτησης σε μεγαλύτερες ηλικίες παιδιών για δομές που κατακτώνται αργότερα επιλέγουν μια τέτοια γραμμή εργασίας. Αυτό συμβαίνει γιατί τα κύρια πλεονεκτήματα μιας τέτοιας μεθοδολογίας είναι πρώτον ότι η απαντήσεις δεν επιδέχονται αμφίσημες ερμηνείες και συνεπώς όλα τα δεδομένα που συλλέγονται είναι αξιοποιήσιμα. Επιπλέον φαίνεται πως μια τέτοια μέθοδος κρίνεται λιγότερο απαιτητική από τους συμμετέχοντες κι είναι πιθανότερο να παραμένουν συγκεντρωμένοι αποδίδοντας προσοχή.

Στη συγκεκριμένη μέθοδο αντιστοιχούν δύο συνθήκες υπό εξέταση οι οποίες και θα παρουσιαστούν αναλυτικά. Η πρώτη συνθήκη περιλαμβάνει καταφατικές προτάσεις με το Άλλος με επιτονισμό χωρίς το προσθετικό μόριο και . Υπάρχουν τέσσερα τεμάχια σε αυτή τη συνθήκη και η αντιστοιχία προβλέπεται με την εικόνα που το άλλος έχει την ερμηνεία διαφορετικός (βλ εικ α) και έτσι να διαπιστωθεί αν τα παιδιά επεξεργάζονται το υπονόημα που γεννάται προκειμένου να φτάσουν στην ερμηνεία του εκφώνηματος (στην περίπτωση της συνθήκης 1.1 ότι ο κύριος Γιάννης δεν σκουπίζει το κόκκινο-μπλε χαλάκι και άρα η εικόνα που αντιστοιχεί μπορεί να είναι μόνο η α) . Ωστόσο, η ερευνήτρια δίνει την δυνατότητα στους συμμετέχοντες να αντιστοιχίσουν δυο εικόνες με το ακουστικό ερέθισμα αν το κρίνουν δυνατό. Αν δηλαδή σε αυτό το εκφώνημα αναγνωρίζουν και την προσθετική ερμηνεία άλλος ένας (βλ εικ β) . Για παράδειγμα:

Συνθήκη 1.1

Ερευνήτρια : Θα δούμε τώρα κάποιες φωτογραφίες και θα έρθει η Πέππα να μας περιγράψει κάποια από τις φωτογραφίες. Εσύ θέλω να τις κοιτάξεις προσεκτικά και να μου δείξεις/βρεις για ποια φωτογραφία μας μίλησε η Πέππα. Αν νομίζεις ότι η Πέππα μιλάει για δύο φωτογραφίες, μπορείς να μου δείξεις και δύο φωτογραφίες.

Έδώ είναι ο κύριος Γιάννης και η κυρία Άννα και σκουπίζουν τα χαλιά. Για να δούμε ποια εικόνα θα μας περιγράψει η Πέππα:

Πέππα: Η κυρία Άννα σκουπίζει το κόκκινο-μπλε χαλάκι! Ο Κύριος Γιάννης σκουπίζει ΑΛΛΟ χαλάκι.

Ερευνήτρια : Ποια εικόνα περιγράφει η Πέππα;

Στη δεύτερη συνθήκη περιλαμβάνονται καταφατικές προτάσεις αυτή τη φορά με τον δείκτη *άλλος* με επιτονισμό να συνοδεύεται από το προσθετικό μόριο *και*. Υπάρχουν τέσσερα τεμάχια και σε αυτή τη συνθήκη και η αντιστοιχία προβλέπεται με την εικόνα που το *άλλος* έχει την ερμηνεία ένας επιπλέον (προσθετική ερμηνεία) (βλ. εικ. β). Εξετάζεται έτσι αν τα παιδιά επεξεργάζονται την προϋπόθεση πως για παράδειγμα στη συνθήκη 2.1 ο κύριος Γιάννης σκουπίζει το κόκκινο-μπλε χαλί. Ωστόσο, η ερευνήτρια δίνει την δυνατότητα στους συμμετέχοντες να αντιστοιχίσουν δυο εικόνες με το ακουστικό ερέθισμα αν το κρίνουν δυνατό. Αν δηλαδή σε αυτό το εκφώνημα αναγνωρίζουν και την ερμηνεία ετερότητας για το *άλλος* (otherness) (βλ. εικ. α). Για παράδειγμα:

Συνθήκη 2.1

Ερευνήτρια: Θα δούμε τις φωτογραφίες και θα έρθει η Πέππα να μας περιγράψει κάποια από τις φωτογραφίες. Εσύ θα μου δείξεις για ποια φωτογραφία μας μίλησε η Πέππα. Αν νομίζεις ότι η Πέππα μιλάει για δύο φωτογραφίες, μπορείς να μου δείξεις και δύο φωτογραφίες.

Εδώ, ο κύριος Γιάννης και η κυρία Άννα σκουπίζουν (τα) χαλιά. Για να δούμε ποια εικόνα θα διαλέξει να μας περιγράψει η Πέππα:

Πέππα: Η κυρία Άννα σκουπίζει το κόκκινο-μπλε χαλάκι! Ο Κύριος Γιάννης σκουπίζει κι ΑΛΛΟ χαλάκι.

Ερευνήτρια: Ποια εικόνα περιγράφει η Πέππα;

Όσο αναφορά τη μέθοδο κρίσης γραμματικότητας του εκφωνήματος και της εικόνας με ερωτήσεις κλειστού τύπου, όπως στην προηγούμενη μέθοδο έτσι και σε αυτή την περίπτωση οι συμμετέχοντες καλούνται να κατανοήσουν κι όχι να παράγουν λόγο. Το ζητούμενο εδώ είναι να κρίνουν αν αυτό που ακούν συμβαδίζει με όσα βλέπουν στην εικόνα και να απαντήσουν με ναι ή όχι (yes/ no task or truth value task). Η μέθοδος αυτή, επιπλέον, κρίθηκε η πλέον κατάλληλη μιας και το θεωρητικό ερώτημα

υπό διερεύνηση είναι ποιες πιθανές ερμηνείες των προτάσεων στόχων επιτρέπουν τα παιδιά. Οι προτάσεις υπό εξέταση είναι απολύτως γραμματικές και αυτό που κρίνεται είναι η επεξεργασία του νοήματος και οι ερμηνείες που αποδίδουν οι συμμετέχοντες με βάση τη θετική ή αρνητική τους απάντηση. Ωστόσο, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί πως οι ερωτήσεις τίθενται σε ένα φυσικό επικοινωνιακό πλαίσιο. Οι ομιλητές δεν κάνουν ερωτήσεις όταν είτε η απάντηση είναι ήδη γνωστή σε ομιλητή και ακροατή, είτε η απάντηση δεν σχετίζεται με οποιαδήποτε εν εξελίξει συζήτηση ή μια συγκεκριμένη δυνατότητα δεν εξετάστηκε ποτέ. Επομένως, είναι σημαντικό να υπάρχει μια βασική ιστορία – σενάριο που προκαλεί τις εναλλακτικές και τις τοποθετεί στην συζήτηση με έναν χαρακτήρα που έχει απορίες. Μιας και η πειραματική ομάδα στη συγκεκριμένη έρευνα αποτελείται από παιδιά ένα πιθανό πρόβλημα θα ήταν πως αν η εκφωνούμενη ερώτηση γινόταν από την ερευνήτρια τα παιδιά να μην έδειχναν ιδιαίτερη προθυμία ή και να είχαν την τάση να σχηματίζουν ένα μοτίβο δίνοντας σειρά απαντήσεων με ναι (yes bias) . Επιπλέον μειονέκτημα είναι πως τα παιδιά συχνά εμφανίζουν προθυμία να αποδεχθούν εικόνες που δεν είναι αρκετά καλές αλλά όχι ακριβείς για την περιγραφή που άκουσαν και αν καλούνταν να τις περιγράψουν δεν θα έκαναν την ίδια παραγωγή λόγου. Με γνώμονα αυτή την υπόθεση προτιμήθηκε σαν τρόπος αντιμετώπισης αυτού του πιθανού κολλήματος να εκφωνεί τις προτάσεις ένας γνωστός και αγαπημένος χαρακτήρας των παιδιών όπως η Πέππα το γουρουνάκι. Επομένως, τα παιδιά καλούνται να βοηθήσουν την Πέππα στις απορίες της και να απαντήσουν σε αυτή κι όχι στην ερευνήτρια. Έτσι, στοχεύουμε στο να κρατήσουμε την προσοχή και το ενδιαφέρον τους για όσο είναι δυνατό περισσότερο και να έχουν κίνητρο ότι βοηθάνε τον αγαπημένο τους χαρακτήρα. Παράλληλα δίνεται ένα επιπλέον κίνητρο ανταμοιβής στο τέλος της διαδικασίας με έναν αναμνηστικό έπαινο επιτεύγματος τον οποίο θα διακοσμήσουν με αυτοκόλλητα της επιλογής τους.

Στη συγκεκριμένη μέθοδο αντιστοιχούν τρεις συνθήκες υπό εξέταση οι οποίες και θα παρουσιαστούν αναλυτικά. Η Τρίτη πειραματική συνθήκη χωρίζεται σε δύο μέρη : Στην υπο- συνθήκη 3.1 που οι προτάσεις στόχος είναι ερωτηματικές με επιτονισμό στο ρήμα και περιέχουν τον δείκτη άλλος με την εικόνα που εμφανίζεται να αντιστοιχεί στην ερμηνεία του άλλος = διαφορετικός. Η Πέππα λοιπόν εμφανίζεται στο βίντεο να εκφέρει την πρόταση στόχο και ο συμμετέχων καλείται να απαντήσει με ναι/ όχι σύμφωνα με την εικόνα που βλέπει. Στην υπο- συνθήκη 3.2 οι προτάσεις στόχος είναι ερωτηματικές χωρίς επιτονισμό και περιέχουν τον δείκτη άλλος με την εικόνα που εμφανίζεται να αντιστοιχεί στην ερμηνεία του άλλος = ένας επιπλέον. Και σε αυτή την περίπτωση η Πέππα εμφανίζεται στο βίντεο να εκφέρει την πρόταση στόχο και ο συμμετέχων καλείται να απαντήσει με ναι/ όχι σύμφωνα με την εικόνα που βλέπει. Για παράδειγμα :

Συνθήκη 3.1.1

Ερευνήτρια : Αχ η Πέππα όμως ξέχασε τι γίνεται στις εικόνες! Θυμάται ότι η κυρία Άννα σκουπίζει το μπλε-κόκκινο χαλί αλλά ξέχασε τι κάνει ο κύριος Γιάννης σε αυτή την εικόνα. Θα μας ρωτήσει η Πέππα και να της απαντήσεις εσύ.

Πέπα: Ο Κύριος Γιάννης, **ΣΚΟΥΠΙΖΕΙ** άλλο χαλί;

Ερευνήτρια: Τι θα απαντήσουμε στην Πέπα;

Η εκτιμώμενη απάντηση εδώ για τον έλεγχο της ερμηνείας άλλος= διαφορετικός θα ήταν Ναι.

Συνθήκη 3.2.1

Ερευνήτρια: Αχ η Πέπα όμως πάλι ξέχασε τι γίνεται στις εικόνες! Θυμάται ότι η κυρία Άννα σκουπίζει το μπλε-κόκκινο χαλί αλλά ξέχασε τι κάνει ο κύριος Γιάννης σε αυτή την εικόνα. . Θα σε ρωτήσει να της πεις εσύ.

Πέπα: Ο Κύριος Γιάννης, σκουπίζει άλλο χαλί;

Ερευνήτρια : Τι θα απαντήσουμε στην Πέπα;

Η εκτιμώμενη απάντηση εδώ για τον έλεγχο της ερμηνείας άλλος= ένας επιπλέον θα ήταν Ναι.

Η συνθήκη τέσσερα επιμερίζεται κι αυτή σε δυο μέρη. Στην 4.1 οι προτάσεις υπό εξέταση είναι ερωτηματικές και περιέχουν τον δείκτη άλλος με επιτονισμό. Η ερμηνεία του άλλος που προκύπτει σύμφωνα με την εικόνα είναι η προσθετική και η αναμενόμενη απάντηση είναι Όχι . Στην 4.2 οι προτάσεις στόχος είναι πάλι ερωτηματικές και περιέχουν τον δείκτη άλλος με επιτονισμό. Η ερμηνεία του άλλος αυτή τη φορά σύμφωνα με την εικόνα είναι αυτή της ετερότητας και η αναμενόμενη απάντηση είναι Ναι. Για παράδειγμα :

Συνθήκη 4.1.1

Ερευνήτρια: Αχ η Πέπα όμως πάλι ξέχασε τι γίνεται στις εικόνες! Θυμάται ότι η κυρία Άννα σκουπίζει το μπλε-κόκκινο χαλί αλλά ξέχασε τι κάνει ο κύριος Γιάννης σε αυτή την εικόνα. Θα μας ρωτήσει η Πέπα και να της απαντήσεις εσύ

Πέπα: Ο Κύριος Γιάννης, σκουπίζει ΆΛΛΟ χαλί;

Ερευνήτρια: Τι θα απαντήσουμε στην Πέπα;

Item 4.2.1

Ερευνήτρια:· Αχ η Πέπα όμως πάλι ξέχασε τι γίνεται στις εικόνες! Θυμάται ότι η κυρια Άννα σκουπίζει το μπλε-κόκκινο χαλί αλλά ξέχασε τι κάνει ο κύριος Γιάννης σε αυτή την εικόνα. Θα σε ρωτήσει να της πεις εσύ..

Πέπα: Ο Κύριος Γιάννης, σκουπίζει ΆΛΛΟ χαλί;

Ερευνήτρια: Τι θα απαντήσουμε στην Πέπα;

Τέλος η συνθήκη πέντε αποτελεί την συνθήκη ελέγχου κατανόησης και προσοχής ώστε να εξασφαλίζεται πως αποφεύγονται περιπτώσεις απαντήσεων με βάση τον σχηματισμό μοτίβου (yes-bias) και πως οι συμμετέχοντες είναι ενεργοί κατά την πειραματική διαδικασία. Συνεπώς στη συνθήκη 5 εκφωνούνται ερωτηματικές προτάσεις κλειστού τύπου χωρίς επιτονισμό που εμπεριέχουν το στοιχείο άλλος. Εδώ οι συμμετέχοντες καλούνται να αναγνωρίσουν πως στην εικόνα που βλέπουν δεν αντιστοιχεί καμία ερμηνεία της εκφωνούμενης πρότασης και η προβλεπόμενη απάντηση είναι όχι. Μια θετική απάντηση σε τέτοια περίπτωση θα σήμαινε πως ο συμμετέχων δέχεται την ερμηνεία του άλλος ως ίδιος. Για παράδειγμα :

Συνθήκη 5.1

Ερευνήτρια : Μπορείς να βοηθήσεις κι εδώ την Πέππα γιατί έχει απορίες; Θυμάται ότι η κυρια Άννα σκουπίζει το μπλε-κόκκινο χαλί αλλά ξέχασε τι κάνει ο κύριος Γιάννης σε αυτή την εικόνα. . Θα σε ρωτήσει να της πεις εσύ..

Πέππα Ο Κύριος Γιάννης, σκουπίζει άλλο χαλί;

Ερευνήτρια: Τι θα απαντήσουμε στην Πέπα;

Παράλληλα, προκειμένου να αποφευχθεί η ανάπτυξη στρατηγικών ή η ανακάλυψη του σκοπού του πειράματος τόσο από τα παιδιά αλλά και από τους ενήλικες, δημιουργήθηκαν 7 εικόνες που λειτουργούσαν ως διασπαστές προσοχής (fillers). Οι εικόνες αυτές ήταν ανοιχτού τύπου υπό την έννοια πως κάθε συμμετέχων καλούνταν απλώς να περιγράψει τι βλέπει χωρίς καθοδήγηση. Οι διασπαστές προσοχής ήταν κι αυτοί σχετικοί με ζώα είτε χαρακτήρες από καρτούν ώστε να δίνεται μια αίσθηση σχετικής συνάφειας με την κανονική ροή της πειραματικής διαδικασίας.

Όσο αφορά τη διαδικασία, για κάθε πειραματικό στοιχείο, οι συμμετέχοντες βλέπουν στην οθόνη ενός υπολογιστή είτε μια τριπλέτα εικόνων είτε μία εικόνα μεμονωμένη εικόνα. Σε κάθε περίπτωση οι εικόνες συνοδεύονται από ένα βίντεο με τον χαρακτήρα Πέππα το γουρουνάκι που εκφωνεί την εκάστοτε πρόταση στόχο. Στην περίπτωση της τριπλέτας φωτογραφιών η Πέππα περιγράφει κάποια από τις εικόνες και ο συμμετέχων καλείται να κάνει την αντιστοιχία ανάμεσα σε αυτό που ακούει και σε αυτό που βλέπει. Όταν ο συμμετέχων βλέπει στην οθόνη μόνο μια εικόνα τότε η Πέππα εκφωνεί μια ερώτηση κλειστού τύπου και ο συμμετέχων καλείται να απαντήσει Ναι ή Όχι ανάλογα με αυτό που θεωρεί πως αντιπροσωπεύει η εικόνα. Ο συνδυασμός μεθόδων έχει διττή συνεισφορά στον πειραματικό σχεδιασμό. Αρχικά να εξεταστούν ολοκληρωμένα οι συνθήκες του πειράματος αλλά και να εξασφαλιστεί πως οι συμμετέχοντες δεν θα απαντούν τυχαία μέσω εξασφάλισης ενός μοτίβου προκατάληψης.

Οι εικόνες του πειράματος περιέχουν χαρακτήρες playmobil, όπως φαίνεται και στις εικόνες. Υπάρχουν πέντε συνθήκες για την εξέταση του φαινομένου με εικοσιοκτώ συνολικά τεμάχια και κάθε σενάριο περιλαμβάνει περιπτώσεις εικόνων που συνδέονται ή όχι με τον δείκτη άλλος. Η διάρκεια της διαδικασίας υπολογίζεται συνολικά στα 15 περίπου λεπτά.

4.3 Συμμετέχοντες και Υλικό

Στο κάθε πείραμα συμμετείχαν δύο ομάδες: μία πειραματική ομάδα αποτελούμενη από παιδιά ηλικιών 5 έως 10 ετών και μία ομάδα ελέγχου ενηλίκων. Κάθε γκρουπ αποτελούταν από 15 συμμετέχοντες με τον συνολικό αριθμό για το πειραματικό γκρουπ και το γκρουπ ελέγχου ένα είναι 30 συμμετέχοντες. Η ομάδα ελέγχου είναι πολύ σημαντική για την πειραματική διαδικασία διότι καθορίζει ποιο είναι το τελικό στάδιο της γραμματικής που κατακτάται κάθε φορά. Για την πειραματική ομάδα το ενδιαφέρον εστιάζεται στις πιθανές διαφορές που θα παρουσιάσουν από την ομάδα έλεγχου ή στην επιβεβαίωση της βιβλιογραφίας.

Για την υλοποίηση του πειράματος αλλά και για τον σχεδιασμό που προηγήθηκε αξιοποιήθηκε μια πειραματική διαδικασία υπό τον σχεδιασμό και τις οδηγίες της Δ. Οικονόμου. Το υλικό του πειράματος αποτελείται από φωτογραφίες των χαρακτήρων

playmobil να παριστάνουν τα πειραματικά σενάρια, ένα βίντεο με τον χαρακτήρα Πέππα το γουρουνάκι που εκφωνεί τις ηχογραφημένες προτάσεις στόχους.

4.4 Προβλέψεις

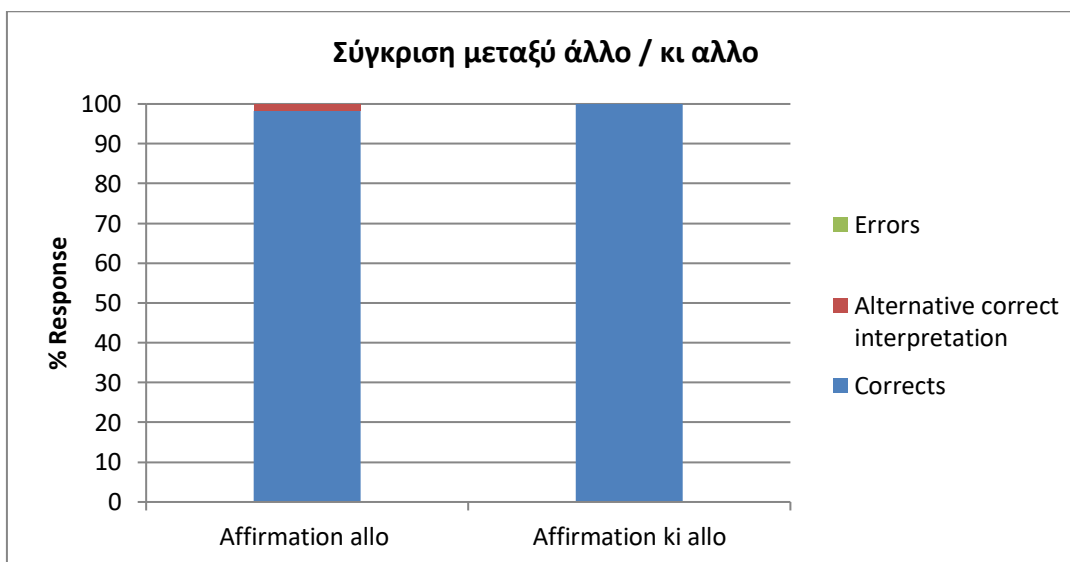
Η υπόθεση την οποία μέσω της πειραματικής διαδικασίας έγινε προσπάθεια να διερευνηθεί είναι αν τα παιδιά κατά την διαδικασία της γλωσσικής κατάκτησης του άλλου επιδεικνύουν σχετικά ίδιες επιδόσεις με τους ενήλικες και άρα έχουν κατακτήσει πλήρως τη σημασία του. Συνεπώς, στις περιπτώσεις κατάφασης σε δηλωτική πρόταση με το άλλος αναμένεται τα παιδιά να επεξεργάζονται το υπονόημα και άρα να προκρίνουν της ερμηνεία ετερότητας για το άλλος. Από την άλλη, στις συνθήκες που το άλλος συνοδεύεται από το προσθετικό μόριο και τα παιδιά έχοντας κατακτήσει τις ιδιότητες για το άλλος επεξεργάζονται την προϋπόθεση που γεννάται και προκρίνουν την προσθετική ερμηνεία. Σε καμία περίπτωση δεν προβλέπεται τα παιδιά να επιλέγουν εικόνες που τα υποκείμενα δρουν στο ίδιο αντικείμενο και άρα το άλλος θα είχε την ερμηνεία ίδιος. Τέλος, έχοντας βάση τη θεωρητική ανάλυση για τις περιπτώσεις των ερωτήσεων κλειστού τύπου με εστίαση μέσω επιτονισμού, αναμένεται πως τα παιδιά αν αξιοποιούν τον επιτονισμό για απόδοση ερμηνείας θα μπορούν να ανταποκριθούν και να δώσουν τις προβλεπόμενες απαντήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

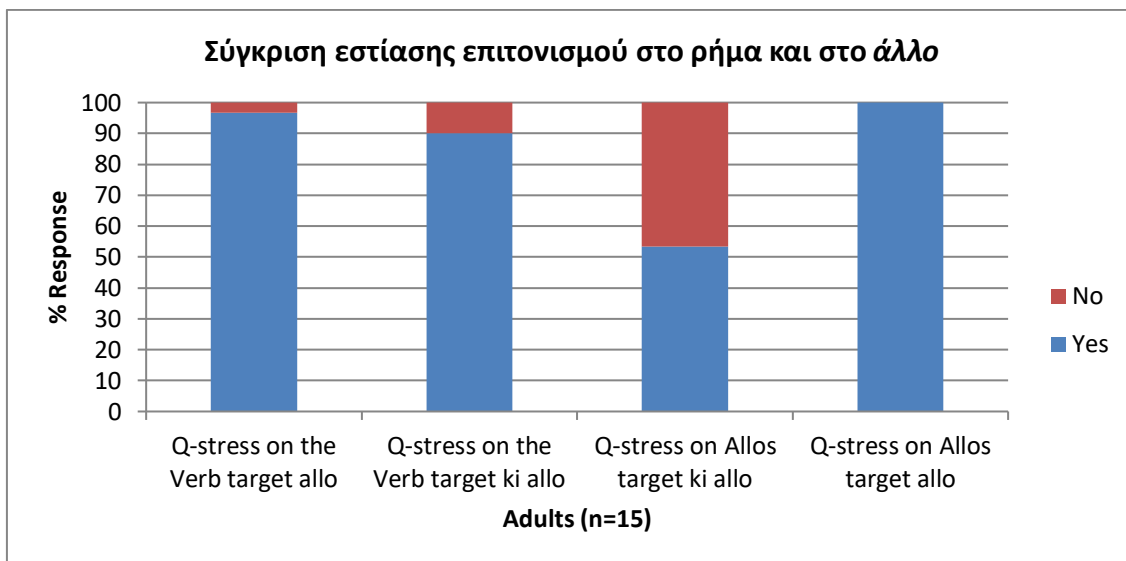
5.1 Αποτελέσματα και ερμηνεία

Υπενθυμίζεται πως υπήρξαν δύο ομάδες που συμμετείχαν στην πειραματική διαδικασία και ξεκινάμε με την ομάδα ενηλίκων που αποτέλεσαν και την ομάδα ελέγχου.

Για τις πρώτες δύο συνθήκες οι ενήλικες καλούνταν να επιλέξουν την σωστή φωτογραφία που εξέφραζε την ερμηνεία του άλλος σε κάθε περίπτωση. Όπως δείχνουν οι παρακάτω στήλες οι ενήλικες δεν φαίνεται να αντιμετώπισαν ιδιαίτερες δυσκολίες στο να ανιχνεύσουν την σωστή ερμηνεία και να δώσουν την σωστή απάντηση σε περιβάλλον με καταφατικές δηλωτικές προτάσεις με το *άλλο* με ερμηνεία ετερότητας και το *και άλλο* με προσθετική ερμηνεία .

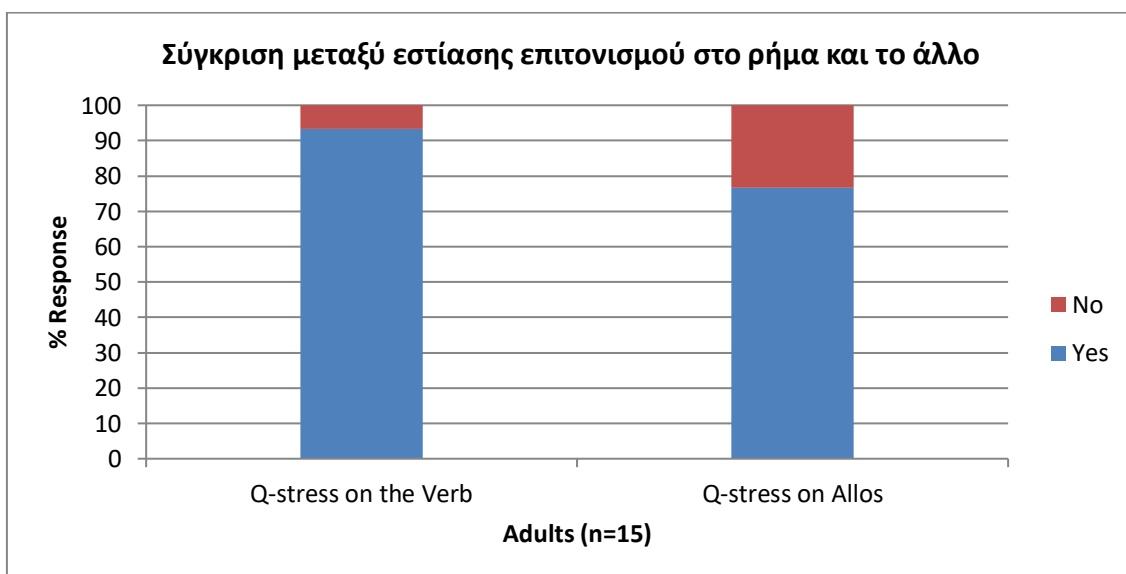
Στις συνθήκες τρία και τέσσερα οι ενήλικες απαντούσαν σε ερωτήσεις κλειστού τύπου και καλούνταν να δώσουν απαντήσεις με ναι και όχι. Οι πρώτες δυο στήλες αναφέρονται στην συνθήκη τρία που ο επιτονισμός αφορά το ρήμα και αλλάζει η ερμηνεία σε ετερότητας και προσθετική ανάλογα με την εικόνα. Ενώ οι δύο τελευταίες στήλες αφορούν τον επιτονισμό στο τεμάχιο *άλλος* στη συνθήκη τέσσερα. Όσο αφορά τη συνθήκη τρία η απάντηση στόχος ήταν κάθε φορά ναι και φαίνεται πως οι ενήλικες ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά. Ενώ, για την συνθήκη τέσσερα η απάντηση στόχος ήταν στην πρώτη στήλη το όχι και στη δεύτερη το ναι. Για την πρώτη στήλη οι ενήλικες εμφανίζουν στατιστικά σημαντική διαφορά ενώ στη δεύτερη στήλη δείχνουν να αντιλαμβάνονται απόλυτα την ζητούμενη ερμηνεία. Το εύρημα αυτό μπορεί να αξιοποιηθεί στην ερμηνεία επιβεβαιώνοντας τη θεωρία πως άλλος σε περιβάλλον χωρίς αρνητικό δείκτη και με επιτονισμό είναι δυνατό να μπλοκάρει την προσθετική ερμηνεία.

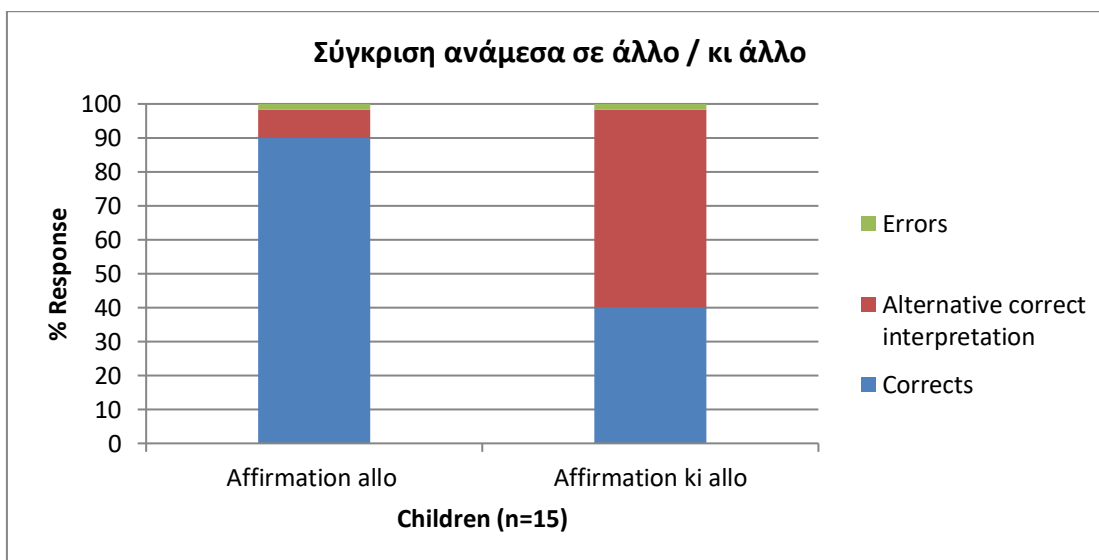
***** $p < 0.001$ επιτονισμός στο άλλο με στόχο το κι άλλο σε σύγκριση με τον επιτονισμό στο άλλο με στόχο το άλλο**

**** $p < 0.01$ επιτονισμός στο άλλο με στόχο το κι άλλο σε σύγκριση με τις στήλες για επιτονισμό στο ρήμα**

Τέλος, στο παρακάτω διάγραμμα γίνεται μια συνολική αποτίμηση για τις απαντήσεις των ενηλίκων κάθε φορά που επιτονισμός αφορούσε το ρήμα και κάθε φορά που ο επιτονισμός αφορούσε το τεμάχιο άλλος. Δεν εντοπίζεται κάποια στατιστικά σημαντική διαφορά. Όπως φαίνεται είναι σχετικά πιο αμφίσημη η περίπτωση με τον επιτονισμό στο γλωσσικό τεμάχιο άλλος από ότι στον επιτονισμό στο ρήμα.

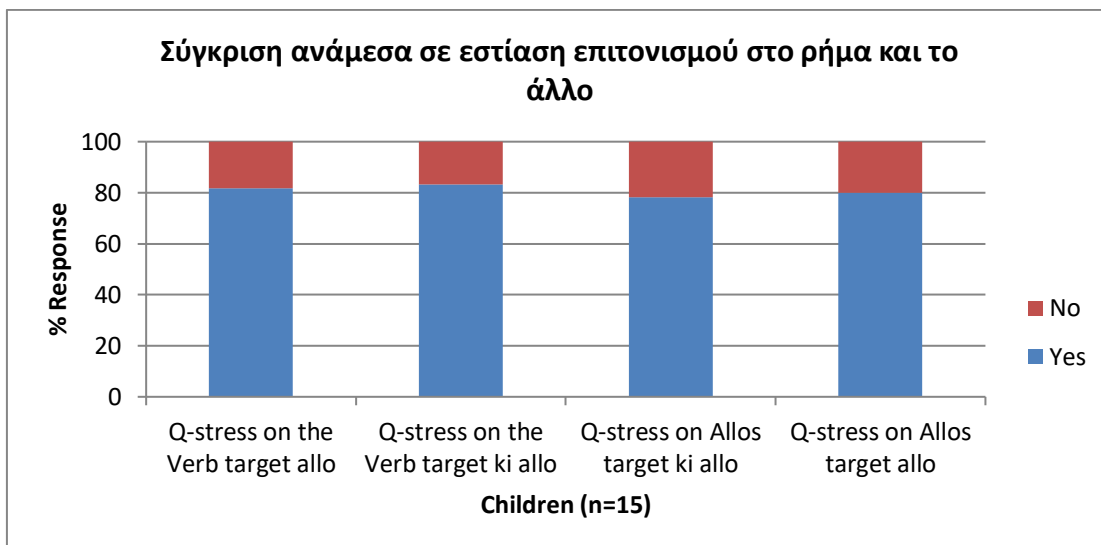
Περνώντας στο πειραματικό γκρουπ για τις πρώτες δύο συνθήκες τα παιδιά καλούνταν να επιλέξουν την σωστή φωτογραφία που εξέφραζε την ερμηνεία του άλλος σε κάθε περίπτωση. Όπως δείχνουν οι παρακάτω στήλες τα παιδιά φαίνεται πως αντιμετώπισαν σχετικές δυσκολίες στο να ανιχνεύσουν την σωστή ερμηνεία και να δώσουν την σωστή απάντηση συγκριτικά με τους ενήλικες και ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την δεύτερη συνθήκη. Φαίνεται δηλαδή να έχουν κατακτήσει την ερμηνεία ετερότητας για το άλλο αλλά να αντιμετωπίζουν δυσκολία στην πρόκριση της προσθετικής ερμηνείας.

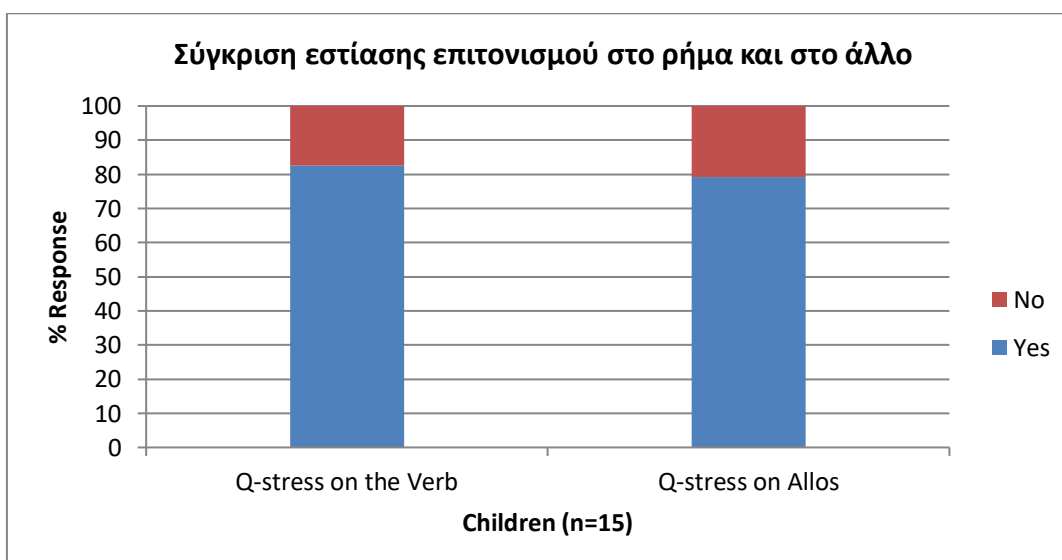
***** $p < 0.001$ κατάφαση άλλο σύγκριση σωστών απαντήσεων με το άλλο γκρουπ**

***** $p < 0.001$ κατάφαση άλλο σύγκριση εναλλακτικές αποδεκτές απαντήσεις σε σχέση με το άλλο γκρουπ**

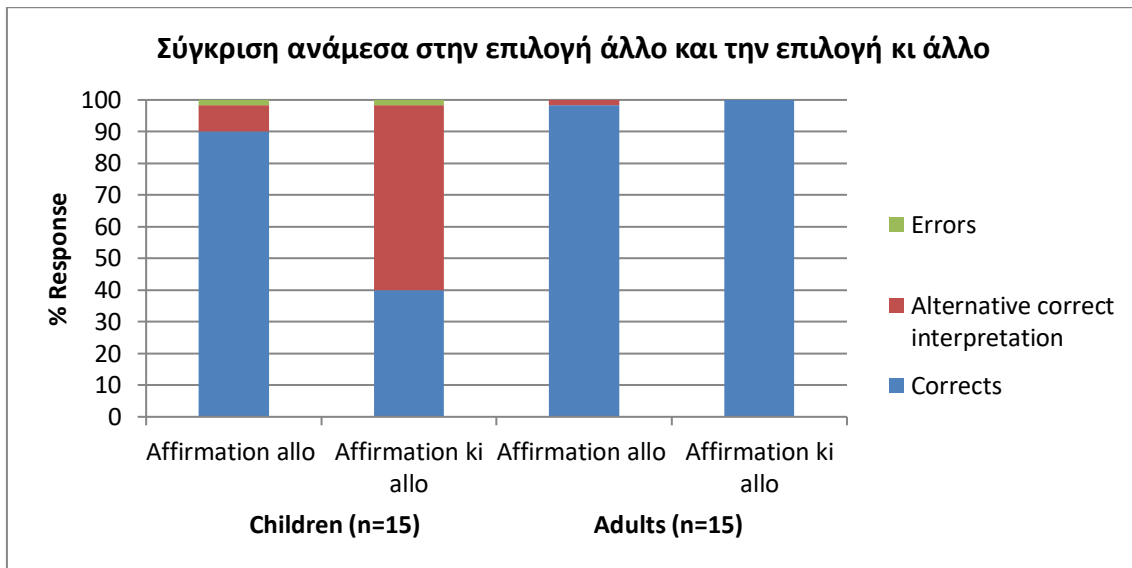
Στις συνθήκες τρία και τέσσερα τα παιδιά απαντούσαν σε ερωτήσεις κλειστού τύπου και καλούνταν να δώσουν απαντήσεις με ναι και όχι. Οι πρώτες δυο στήλες αναφέρονται στην συνθήκη τρία που ο επιτονισμός αφορά το ρήμα και αλλάζει η ερμηνεία ανάλογα με την εικόνα. Ενώ οι δύο τελευταίες στήλες αφορούν τον επιτονισμό στο τεμάχιο άλλος. Όσο αφορά τη συνθήκη τρία η απάντηση στόχος ήταν κάθε φορά ναι και φαίνεται πως τα παιδιά ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά. Ενώ, για την συνθήκη τέσσερα η απάντηση στόχος ήταν στην πρώτη στήλη το όχι και στη δεύτερη το ναι. Τα παιδιά δεν φαίνεται να διαφοροποιούν πολύ τις ερμηνείες τους σε αυτές τις περιπτώσεις και δεν παρουσιάζουν τα ίδια ποσοστά με τους ενήλικες.

Τέλος, στο παρακάτω διάγραμμα γίνεται μια συνολική αποτίμηση για τις απαντήσεις των παιδιών κάθε φορά που επιτονισμός αφορούσε το ρήμα και κάθε φορά που ο επιτονισμός αφορούσε το τεμάχιο άλλος. Όπως φαίνεται για τα παιδιά δεν υπάρχει κάποια πιο αμφίσημη περίπτωση με τον επιτονισμό στο γλωσσικό τεμάχιο άλλος από ότι στον επιτονισμό στο ρήμα. Η ερμηνεία αυτού του αποτελέσματος θα μπορούσε να είναι πως για το παιδί δεν είναι ξεκάθαρο το πως ο επιτονισμός μπορεί να συντελέσει στην επεξεργασία της ερμηνείας.

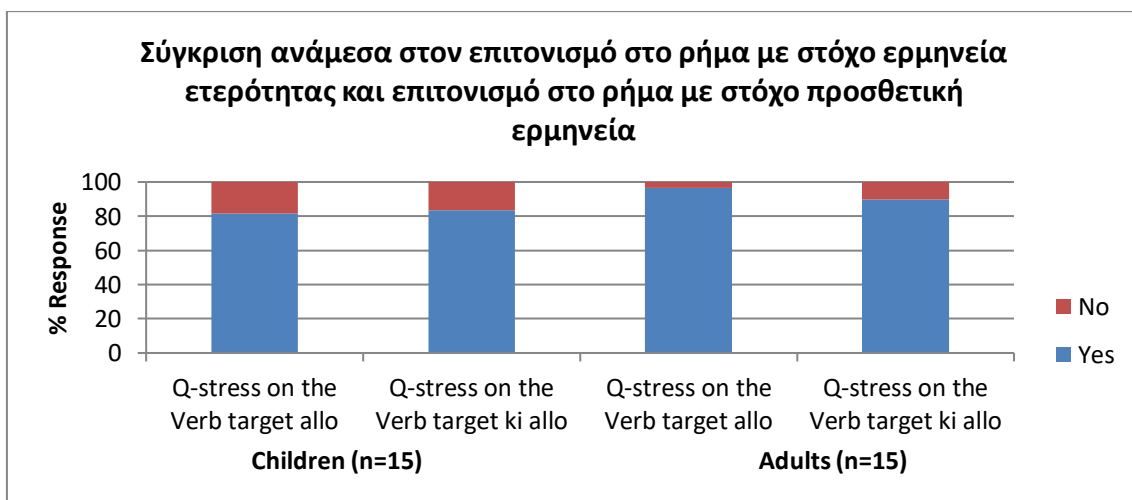

Τέλος, είναι σημαντική μια σύγκριση των αποτελεσμάτων ανάμεσα στα δυο γκρουπ ενηλίκων και παιδιών. Για την συνθήκη δύο τα παιδιά συγκριτικά με τους ενήλικες παρουσιάζουν στατιστικά σημαντική διαφορά στο να ανταποκριθούν στην απάντηση στόχο με το *κι άλλο* κι αυτό ενδεχομένως να μπορούσε να ερμηνευτεί με δυσκολία στην προσθετική ερμηνεία και την επεξεργασία της προϋπόθεσης. Αντίθετα στη συνθήκη ένα δείχνουν να μην δυσκολεύονται στην απόδοση ερμηνείας για το *άλλο* κι άρα επεξεργάζονται στο βαθμό που το κάνουν και οι ενήλικες το υπονόημα που προκύπτει σε αυτή τη χρήση του *άλλο*.

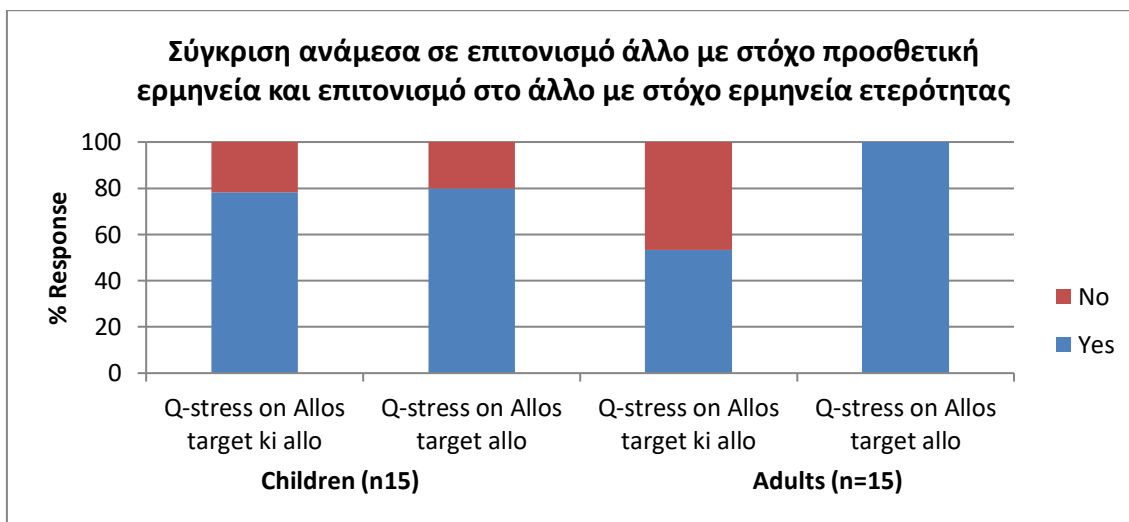
***** $p < 0.001$ επιλογή κι άλλο συγκριτικά με το γκρουπ ενηλίκων**

Για την συνθήκη τρία οι απαντήσεις ενηλίκων και παιδιών δεν δείχνουν να έχουν σημαντικές διαφορές και συνεπώς ο επιτονισμός δείχνει να διευκολύνει την επεξεργασία και απόδοση ερμηνείας είτε ετερότητας είτε προσθετικής.

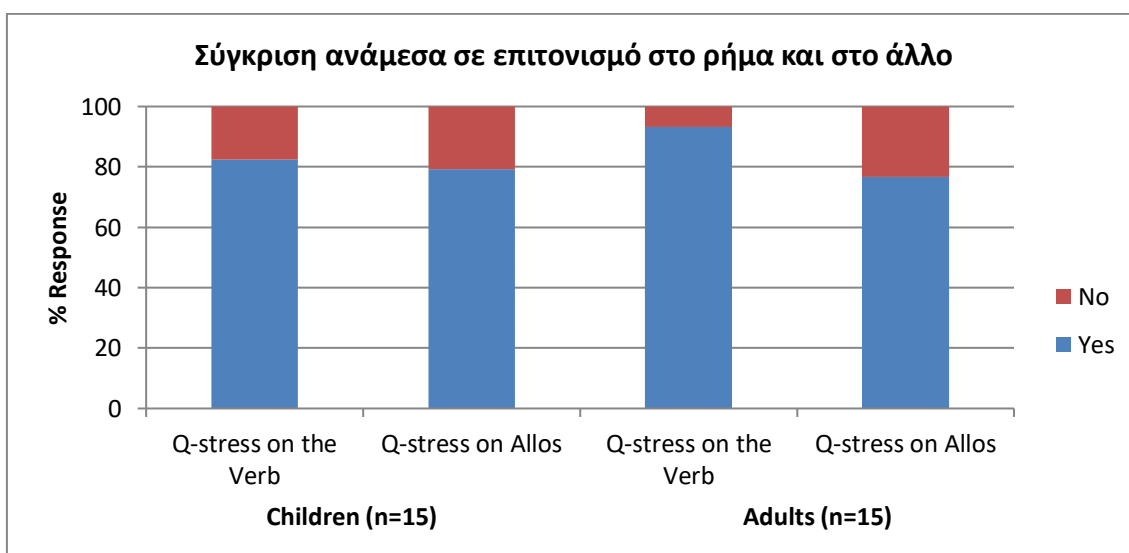
Στη συνθήκη τέσσερα οι απαντήσεις των παιδιών παρουσιάζουν περισσότερη διαφοροποίηση σε σχέση με τους ενήλικες. Συγκεκριμένα υπάρχει μια μικρή στατιστική

διαφορά στη σύγκριση των δυο γκρουπ όσο αφορά περιπτώσεις με επιτονισμό του *άλλο* και στόχο την ερμηνεία ετερότητας. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να αποτελεί ένδειξη μη ολοκληρωμένης επεξεργασίας του υπονοήματος που γεννούν οι ερωτήσεις κλειστού τύπου με επιτονισμό στο *άλλο* για τα παιδιά. Ωστόσο, με διεύρυνση του δείγματος αυτή η ερμηνεία πιθανώς να αλλάξει.

*** $p < 0.5$ επιτονισμός στο άλλο με στόχο ερμηνεία ετερότητας συγκριτικά με το γκρουπ ενηλίκων**

Τέλος, δεν υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στην απόδοση της ερμηνείας στόχου με βάση την εστίαση και τον επιτονισμό είτε αφορά το ρήμα είτε το *άλλο*. Συνεπώς τόσο οι ενήλικες αλλά και τα παιδιά σε αντίστοιχο βαθμό αξιοποιούν τον επιτονισμό για απόδοση ερμηνείας.

5.2 Περιορισμοί της έρευνας και μελλοντικές κατευθύνσεις

Μιας και η παρούσα εργασία αποτελεί μόνο μια μικρή προσέγγιση για την ανάλυση και την γλωσσική κατάκτηση του *άλλος* πολλά είναι τα ερωτήματα που παραμένουν ανοιχτά για περαιτέρω διερεύνηση και μελέτη. Πρώτα από όλα χρειάζεται ένα ευρύτερο δείγμα για την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων και ενδεχομένως πιο συμπαγή ηλικιακά γκρουπ παιδιών χωρίς τόσο μεγάλο εύρος προκειμένου να γίνει έλεγχος αν σε κάποιο ηλικιακό γκρουπ εντοπίζονται συγκεκριμένες δυσκολίες στην επεξεργασία του *άλλος*. Πιθανό πεδίο έρευνας όσο αφορά τη γλωσσική κατάκτηση των ιδιοτήτων του *άλλος* μπορεί να αποτελεί η συγκρότηση διαφορετικών πειραματικών γκρουπ όπως παιδιά με κάποια γλωσσική διαταραχή ή δίγλωσσα παιδιά αλλά και ενήλικες μιας και πιθανόν τα ευρήματα σε τέτοιες περιπτώσεις να διέφεραν και να έδιναν χρήσιμες συνιστώσες. Τέλος, θα αποδεικνύονταν χρήσιμες, ενδεχομένως, προσθήκες στην πειραματική διαδικασία όσο αφορά τις συνθήκες υπό εξέταση. Συγκεκριμένα θα ήταν ενδιαφέρον να εξεταστεί η συνθήκη που το *άλλο* θα συνοδεύεται με άρθρο αλλά επίσης και μια συνθήκη με το *άλλος* με μετακίνηση.

5.3 Σύνοψη

Ολοκληρώνοντας την παρούσα μελέτη είναι αναγκαίο να γίνει σύνοψη των βασικών αξόνων της. Με την παρούσα μελέτη προσεγγίστηκαν τα σημασιολογικά και πραγματολογικά δεδομένα σε περιβάλλοντα που εμπεριέχουν το γλωσσικό στοιχείο *άλλος*. Χτίζοντας στην υπάρχουσα βιβλιογραφία για αντίστοιχα γλωσσικά τεμάχια διαγλωσσικά έγινε προσπάθεια να αναλυθούν οι ιδιότητες του *άλλος* συμβάλλοντας σε ένα βαθμό στη διαγλωσσική μελέτη. Επιπλέον, η εργασία εστίασε στην γλωσσική κατάκτηση και στον βαθμό που τα παιδιά έχουν ολοκληρώσει την κατάκτηση της σημασίας του *άλλος* και παράλληλα στον ρόλο του επιτονισμού για να αποδώσουν την ερμηνεία του. Για το λόγο αυτό σχεδιάστηκε μια ικανή πειραματική διαδικασία που θα έδινε εκτιμήσεις για τις υποθέσεις σχετικά με το *άλλος*. Η συνολική αποτίμηση των αποτελεσμάτων φαίνεται να επιβεβαιώνει σε μεγάλο βαθμό τις προβλέψεις αλλά και τη σχετική θεωρία.

6. Βιβλιογραφία

- Alrenga, P. (2006). Scalar (non-)identity and similarity. In Proceedings of The 25th West Coast Conference on Formal Linguistics (WCCFL 25).
- Baltazani, M. (2002): Quantifier scope and the role of intonation in Greek. PhD Thesis, University of California, Los Angeles(UCLA)
- Barros, M. (2011). A compositional semantics for the exceptive modifier ‘else’ in English. Ms., Rutgers
- Beck, S. (2000). The Semantics of different: Comparison Operator and Relational Adjective. *Linguistics and Philosophy* 23.1: 101-139.
- Carlson, G. (1987). Same and different: some consequences for syntax and semantics. *Linguistics and Philosophy* 10, 531--565.
- Charnavel, I. (2015). Same, different and other as comparative adjectives -- A uniform analysis based on French. *Lingua* 156; 129--174
- Chierchia, G. (2003). Scalar implicatures, polarity phenomena and the syntax/pragmatics interface. In *Structures and Beyond*. Ed. by Belletti. Oxford University Press; 2004. pp. 39-103
- Culicover, P. & R. Jackendoff. (1995). Something Else for the Binding Theory. *Linguistic Inquiry* 26, 249-275
- Elbourne, Paul. (2005). E-Type Anaphora as NP-Deletion. *Natural Language Semantics* 9: 241–288
- Evans, G. (1977). Pronouns, Quantifiers and Relative Clauses. *Canadian Journal of Philosophy* 7: 467– 536
- Fox D. & Katzir R. (2011). On the Characterization of Alternatives. *Natural Language Semantics* 19:87– 107
- Gajewski, J. (2008). NPI any and connected exceptive phrases. *Natural Language Semantics* 16: 69-110.
- Gryllia S. (2009). On the nature of preverbal Focus in Greek. A theoretical and experimental approach. PhD thesis, Utrecht: LOT Dissertation Series
- Hara, Y. (2005). Contrastives and Gricean Principles. In Paul Dekker & Michael Franke (Eds.), *Proceedings of the 15th Amsterdam Colloquium*, pp. 101-106.
- Heim, I. (1990). E-Type Pronouns and Donkey Anaphora. *Linguistics and Philosophy* 13 (2): 137–138
- Heim, I. & Kratzer, A. (1998). *Semantics in Generative Grammar*. Blackwell Publishing.
- Hirsch, A. (2015). An unexceptional semantics for expressions of exception. Handout from PLC 39, March 21-22

- Jackendoff, R. (1972) *Semantic Interpretation in Generative Grammar*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press
- Kamp, H. (2001) Presupposition Computation and Presupposition Justification: One Aspect of the Interpretation of Multi-Sentence Discourse. In Myriam Bras & Laure Vieu (eds.), *Semantic and Pragmatic Issues in Discourse and Dialogue*, Elsevier.
- Krifka, M. (2014). Focus and Contrastive Topics in Question Acts. Handout from Workshop Questions in Discourse, Göttingen, September 18-20, 2014
- Larson, R. (1987). Missing prepositions and the analysis of English free relative clauses. *Linguistic Inquiry* 18 (2): 239–266.
- Lechner W. (2012). More notes on non-identity marking. *Semantisches Kolloquium*, Universität Frankfurt, May 24, 2012
- Lechner, W. (2010). Different Theories of different in Greek. *Mediterranean syntax Meeting 3*, University of Athens, October 08-10 2010
- Moltmann, F. (1992). Reciprocals and same/different: towards a semantic analysis. *Linguist. Philos.* 15, 411-462
- Oikonomou, D.(2015). *The meaning of alos 'other' in Modern Greek*. MIT Generals paper, Ms.
- Rooth, M.(1992). A theory of focus interpretation. *Natural Language Semantics* 1:75–116.
- Sauerland, Uli. (2008). Implicated Presuppositions. In Anita Steube (Ed.), *Sentence and Context*. Mouton de Gruyter.
- Selkirk, E. (1995). Sentence Prosody: Intonation, Stress, and Phrasing. *The Handbook of Phonological Theory*, edited by John A. Goldsmith, 550–569. London: Blackwell.
- Thomas, G. (2011). Another additive particle. *SALT 21*, New Brunswick
- Tovena, L., Peteghem, M. (2002). Facets of ‘different’ in French: différent and autre. *Empirical issues in formal syntax and semantics* 4, pp. 63-79. Paris: Presses Universitaires de la Sorbonne.
- Tsimpli, I., Roussou A. (1996). Negation and Polarity Items in Modern Greek. *Linguistic Review* 13, pp. 11-33
- Vicente, L. (2009). A first incursion into the Spanish obviate system. Handout from *Syntax Colloquium* - July 21, 200
- von Stechow, K. (1993). Exceptive constructions. *Natural Language Semantics* 1: 123-148.
- Ward, G. & J.Hirschberg. (1985). Implicating uncertainty: The pragmatics of fall-rise intonation. *Language* 61:747–776

Παράρτημα

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται όλες οι πειραματικές προτάσεις που χρησιμοποιήθηκαν στο πείραμα στο οποίο συμμετείχαν οι ενήλικες και τα παιδιά φυσικοί ομιλητές της ελληνικής γλώσσας.

Συνθήκη 1

Πειραματική Πρόταση		Ερμηνεία - Στόχος
1	Items	Κατάφαση-testing <i>ΑΛΛΟ</i>
	1,1	Ο Κύριος Γιάννης σκουπίζει <i>ΑΛΛΟ</i> χαλάκι
	1,2	Η κυρία Άννα χαϊδεύει <i>ΑΛΛΟ</i> γατάκι
	1,3	Η κυρία Άννα ανοίγει <i>ΆΛΛΟ</i> κουτάκι
	1,4	Η κυρία Άννα κρατάει <i>ΆΛΛΗ</i> τσάντα.

Συνθήκη 2

Πειραματική Πρόταση		Ερμηνεία - Στόχος
2		Κατάφαση-testing <i>κι ΑΛΛΟ</i>
	2,1	Ο Κύριος Γιάννης σκουπίζει <i>κι ΑΛΛΟ</i> χαλάκι
	2,2	Η κυρία Άννα χαϊδεύει <i>κι ΑΛΛΟ</i> γατάκι
	2,3	Η κυρία Άννα ανοίγει <i>κι ΆΛΛΟ</i> κουτάκι
	2,4	Η κυρία Άννα κρατάει <i>κι ΆΛΛΗ</i> τσάντα.

Συνθήκη 3

Πειραματική Πρόταση

Ερμηνεία - Στόχος

3		Question-stress on the Verb
3,1	3.1.1	Ο Κύριος Γιάννης, σκουπίζει άλλο χαλάκι?
	3.1.2	Η κυρία Άννα χαϊδεύει άλλο γατάκι?
	3.1.3	Η κυρία Άννα ανοίγει άλλο κουτάκι;
	3.1.4	Η κυρία Άννα κρατάει άλλη τσάντα;
3,2	3.2.1	Ο Κύριος Γιάννης, σκουπίζει άλλο χαλάκι?
	3.2.2	Η κυρία Άννα χαϊδεύει άλλο γατάκι?
	3.2.3	Η κυρία Άννα ανοίγει άλλο κουτί;
	3.2.4	Η κυρία Άννα κρατάει άλλη τσάντα;

Συνθήκη 4

Πειραματική Πρόταση

Ερμηνεία - Στόχος

4		Question-stress on allos
4,1	4.1.1	Ο Κύριος Γιάννης, σκουπίζει ΆΛΛΟ χαλάκι?
	4.1.2	Η κυρία Άννα χαϊδεύει ΆΛΛΟ γατάκι?
	4.1.3	Η κυρία Άννα ανοίγει ΆΛΛΟ κουτάκι;
	4.1.4	Η κυρία Άννα κρατάει ΑΛΛΗ τσάντα;

4,2	4.2.1	Ο Κύριος Γιάννης, σκουπίζει ΆΛΛΟ χαλάκι?
	4.2.2	Η κυρία Άννα χαϊδεύει ΆΛΛΟ γατάκι?
	4.2.3	Η κυρία Άννα ανοίγει ΆΛΛΟ κουτί;
	4.2.4	Η κυρία Άννα κρατάει ΆΛΛΗ τσάντα;

Συνθήκη 5

Πειραματική Πρόταση

Ερμηνεία - Στόχος

	Control-attention and understanding
5,1	Ο Κύριος Γιάννης, σκουπίζει άλλο χαλάκι?
5,2	Η κυρία Άννα χαϊδεύει άλλο γατάκι?
5,3	Η κυρία Άννα ανοίγει άλλο κουτάκι;
5,4	Η κυρία Άννα κρατάει άλλη τσάντα;